

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

Rozhodčí řízení v České republice

Diplomová práce

Jaroslav Jenerál

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Praha, červen 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne.....

Podpis

Obsah:

1. Úvod.....	4
2. Historie a vývoj rozhodčího řízení.....	6
3. Základní charakteristika rozhodčího řízení a jeho druhy.....	8
3.1. Pojem rozhodčího řízení	8
3.2. Právní prameny rozhodčího řízení v ČR.....	9
3.3. Právní povaha rozhodčího řízení	10
3.3.1. Teorie smluvní	10
3.3.2. Teorie jurisdikční.....	10
3.3.3. Teorie smíšená	10
3.3.4. Teorie autonomní.....	11
3.3.5. Právní povaha rozhodčího řízení ve světle rozhodnutí Ústavního soudu České republiky	11
3.4. Druhy rozhodčího řízení	12
3.4.1. Rozhodčí řízení institucionální	12
3.4.2. Rozhodčí řízení ad hoc	13
4. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení oproti soudnímu řešení sporu	14
4.1. Výhody rozhodčího řízení:	14
4.2. Nevýhody rozhodčího řízení.....	16
5. Předpoklady rozhodčího řízení	17
5.1. Arbitrabilita.....	17
5.2. Rozhodčí smlouva.....	19
5.2.1. Vymezení rozhodčí smlouvy a její typy	20
5.2.2. Náležitosti rozhodčí smlouvy	21
6. Rozhodci	23
6.1. Požadavky na výkon funkce rozhodce.....	23
6.2. Jmenování rozhodce/ů	23
6.3. Zánik funkce rozhodce.....	24
6.4. Odpovědnost rozhodce	25
7. Zahájení a průběh rozhodčího řízení	28
7.1. Zahájení rozhodčího řízení	28
7.2. Průběh rozhodčího řízení	29
7.2.1. Procesní pravidla rozhodčího řízení	29
8. Rozhodnutí v rozhodčím řízení.....	31
8.1. Usnesení.....	31
8.2. Rozhodčí nález.....	32
8.2.1. Smír a rozhodčí nález	33
8.2.2. Právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu	34
9. Ingerence obecných soudů v rozhodčím řízení.....	36
9.1. Pomocná funkce obecných soudů.....	36
9.2. Kontrolní funkce obecných soudů	39
9.2.1. Rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu (§ 31 a násl. ZRŘ)	39
9.2.2. Přezkum platnosti, existence a rozsahu rozhodčí smlouvy (§ 106 OSŘ)	43
9.2.3. Odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu (§ 32 odst. 2 ZRŘ).....	43
9.2.4. Zastavení výkonu rozhodnutí (§ 35 ZRŘ)	43
10. Uznání a výkon rozhodčích nálezů.....	45

11. Arbitrážní centra	47
11.1. Základní vymezení arbitrážních center	47
11.2. Role arbitrážních center v rozhodčím řízení ad hoc	48
11.2.1. Vztah mezi arbitrážním centrem a rozhodcem ad hoc	49
11.2.2. Vztah arbitrážního centra ke stranám sporu	50
11.2.3. Legalita praxe arbitrážních center	52
11.3. Situace v České republice s ohledem na slovenskou úpravu arbitráže	55
12. Závěr	59
Seznam zkratk	62
Použitá literatura	63
Knižní prameny	63
Články v odborných periodících	63
Elektronické prameny	64
Seznam příloh	66
Resumé	67

1. Úvod

Svou práci jsem věnoval problematice rozhodčího řízení (pojmy rozhodčí řízení a arbitráž jsou v této práci používány synonymně) v České republice, přičemž jsem se zaměřil na otázku praktické využitelnosti tohoto institutu. Rozhodčí řízení, ač není v Čechách tak často využíváno jako v jiných evropských zemích, přesto zaznamenalo v poslední době obrovský kvantitativní rozvoj. Dalo by se možná i říci, že tento rozvoj prodělává navzdory negativnímu obrazu, který média často většinové populaci předkládají. Je samozřejmě nepopiratelné, že došlo k řadě excesů, především v souvislosti s kauzou tzv. Sandry Svobodové. V těchto případech však byly zcela porušeny základní zásady rozhodčího řízení s naprosto jasným cílem získat pouze svůj osobní prospěch. Toto ovšem pouze dokládá, že jakákoli koncepce je zneužitelná (v těchto případech se tak dělo zcela nezákonně – toto bych rád zdůraznil). K odsouzení institutu rozhodčího řízení jako takového by toto, dle mého názoru, směřovat nemělo. Dalším často negativně skloňovaným aspektem arbitráže je její užití v případech tzv. spotřebitelských sporů, zejména častá je tato praxe u nejrůznějších úvěrových společností (což rozhodně popularitu rozhodčího řízení v očích veřejnosti nezvyšuje). V této souvislosti jsou v současné době vedeny polemiky o samotné legálnosti využití arbitráže v těchto sporech.

Rozhodčí řízení má své nezpochybnitelné výhody oproti tradičnímu řešení sporů před obecnými soudy především v bagatelních nebo naopak vysoce erudovaných sporech či sporech, na jejichž rychlém rozhodnutí mají obě strany sporu eminentní zájem.

Svou práci zahajuji velmi stručným historickým exkurzem do dějin arbitráže, následuje charakteristika základních rysů rozhodčího řízení včetně vymezení právních pramenů arbitráže. Další kapitola je pak věnována komparaci rozhodčího řízení a řízení před obecnými soudy. V této kapitole jsem se snažil vystihnout hlavní důvody, které vedou strany sporu k volbě rozhodčího řízení pro rozhodnutí jejich sporu a co při tomto výběru musí brát v potaz. Poté se již věnuji rozhodčímu řízení jako takovému – nejdříve jeho zákonným předpokladům, bez nichž nemůže proběhnout; požadavkům na rozhodce, včetně problematiky jejich jmenování; průběhu a zakončení rozhodčího řízení. Dalo by se říci, že předcházející kapitoly jsem pojal jako jakýsi odrazový můstek

pro kapitoly následující, nejsou tudíž tak podrobné, jak by si mnohé z nich zasloužily, ale troufnu si říci, že svou úlohu – poskytnout čtenáři této práce obecný přehled o problematice rozhodčího řízení – splňují.

Poněkud podrobněji se ve své práci věnuji ingerenci obecných soudů do rozhodčího řízení. Letmo se zabývám problematikou uznání a výkonu rozhodčích nálezů, abych se dostal k jedné ze stěžejních kapitol mé práce, širěji pojednávající o problematice tzv. arbitrážních center v České republice, a to od jejich vymezení (jelikož se jedná o objekt českým právem nepresumovaný), přes jejich roli v současné české realitě, otázku jejich legality, po krátkou komparaci se slovenskou úpravou arbitráže, přičemž nastolují otázky možné rekodifikace platné úpravy rozhodčího řízení v ČR, legality některých postupů arbitrážních center – ať již z hlediska platné úpravy, tak z hlediska jejich vztahu k úpravě slovenské.

2. Historie a vývoj rozhodčího řízení

Zmínky o rozhodčím řízení můžeme nalézt již v nejstarší právní historii. Institut rozhodce, a tím i rozhodčího řízení, je zmiňován již v jednom z nejranějších právních předpisů Římské říše – Zákonu dvanácti desek z poloviny 5 stol. př. n. l.. V Českých zemích je rozhodčí řízení zmiňováno např. ve Statutech knížete Oty z roku 1237, která pojednávají o slubném soudu. S rozvojem státních útvarů zaznamenáváme stále výraznější rozvoj moci soudní – tedy obligatorního podřízení se panovníkovi či jím pověřeným soudcům – na úkor dobrovolného rozhodčího řízení. Jedinou významnější výjimkou byla francouzská revoluce, kdy bylo zavedeno dokonce povinné vyřizování sporů v rozhodčím řízení, což se považovalo za „nejrozumnější prostředek, jak ukončit spory mezi občany“ a mělo vést k „potlačení zlořádů, těžkopádnosti a nákladnosti státní justice“. Zvrat revolučního vývoje tyto snahy potlačil(...).¹

K opětovnému rozvoji rozhodčího řízení došlo za průmyslové revoluce, kdy bylo využíváno především pro vyřizování sporů mezi obchodníky.

Na mezinárodním poli bylo velmi významné uzavírání dvoustranných, ale především mnohostranných úmluv např. Protokolu o doložkách o rozsudím (Ženeva 1923), Úmluvy o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků (Ženeva 1927), Úmluvy o vykonatelnosti cizích rozhodčích nálezů (New York 1958) a Evropské úmluvy o obchodní arbitráži (Ženeva 1961). Díky těmto mezinárodním smlouvám je rozhodčí řízení standardním a především častým prostředkem řešení sporů vznikajících v mezinárodním obchodě.

Většina států, stejně tak Rakousko-Uhersko a později Československo nevyjímaje měla též vnitrostátní úpravu rozhodčího řízení. Na našem území to byl Císařský civilní řád soudní z roku 1895, který platil do účinnosti nového občanského soudního řádu t.j. do 31.12.1950.

Občanský soudní řád z roku 1950 a posléze ještě více občanský soudní řád z roku 1963 omezily možnost užití rozhodčího řízení. Tato možnost byla nejdříve zúžena pouze na československé právnické osoby. Posléze byla zachována již pouze pro spory z mezinárodního obchodního styku a byla samostatně upravena zákonem

¹ Forejt, A.: Řešení sporů v rozhodčím řízení. Praha: Prospektrum Praha, 1995. str. 6

č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů.

Přijetím zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, který nabyl účinnosti dne 1.1.1995, tak bylo téměř po padesáti letech opět široké veřejnosti umožněno využívat rozhodčího řízení.

3. Základní charakteristika rozhodčího řízení a jeho druhy

3.1. Pojem rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení (arbitráž) patří mezi tzv. alternativní řešení sporů (též zkráceně ADR). Při této metodě řešení sporu si strany sporu namísto obvyklé soudní ochrany poskytované státem zvolí některý ze státem uznávaných způsobů urovnání sporu. Mezi ADR patří kromě rozhodčího řízení též negociace, mediace, mini-trial, med/arb. Pro všechny tyto způsoby řešení sporu je jejich společným základním znakem jejich dobrovolnost – na stranách sporu není jen to zda a popřípadě jaký způsob urovnání sporu zvolí, ale do značné míry rozhodují i o celkovém průběhu a výsledku takového řešení sporu. Jednotlivé typy ADR se od sebe navzájem odlišují stupněm formálnosti. V případě arbitráže dále zejména faktem, že narozdíl od ostatních ADR je výsledkem arbitráže – rozhodčí nález – konečným a závazným vyřešením daného sporu. Rozhodčí nález je vykonatelný bez ohledu na to, zda se mu strana sporu dobrovolně podřídí či nikoli.

Rozhodčí řízení bývá definováno jako rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout. Za mezinárodní rozhodčí řízení (mezinárodní obchodní arbitráž) se považuje takové rozhodčí řízení, ve kterém se projednává spor z mezinárodního obchodního styku.² Definujícími prvky rozhodčího řízení jsou: (i) vyloučení soudní pravomoci obecných soudů ve prospěch rozhodců (ii) nezávislost a nestrannost rozhodců, (iii) pravomoc rozhodců vydat konečné rozhodnutí ve věci (rozhodčí nález), které je nadáno vykonatelností.³

² Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. str. 19

³ Bělohávek, A.: Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. str. 188.

3.2. Právní prameny rozhodčího řízení v ČR

Základním pramenem upravujícím rozhodčí řízení v České republice je zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. Předmět jeho úpravy je dle § 1 následující: Tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci a výkon rozhodčích nálezů. Tento zákon byl novelizován pouze třikrát, a to zákony č. 245/2006 Sb., č. 296/2007 Sb. a zákonem č. 7/2009 Sb.. Jedná se tudíž na české poměry o normu s neobvykle stálou zákonnou úpravou, což se dozajista pozitivně odráží v právní jistotě.

Dalšími normami upravujícími rozhodčí řízení jsou:

- především zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který je dle § 30 ZRŘ přiměřeně použitelný na řízení před rozhodci;
- zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a
- zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, ve znění pozdějších předpisů – které se oba věnují úpravě Rozhodčího soudu při HK ČR A AK ČR
- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů – upravující burzovní rozhodčí soud;
- zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů – věnující se burzovním rozhodcům;

Mezinárodními smlouvami upravujícími arbitráž jsou především:

- Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Newyorská úmluva) - publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb.;
- Evropská úmluva o obchodní arbitráži - publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb.;
- Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (Washingtonská úmluva) - publikovaná ve sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb..

3.3. Právní povaha rozhodčího řízení

Náhled na problematiku právní povahy rozhodčího řízení není jednotný, ovšem můžeme definovat čtyři hlavní teorie:

3.3.1. Teorie smluvní

Dle smluvní teorie je pravomoc rozhodců projednávat a rozhodovat spor dána výlučně smlouvou.

Klasické pojetí této teorie považuje rozhodce za zástupce stran, který pouze ozřejmuje a specifikuje ujednání stran, která pak vtěluje do rozhodčího nálezu. Rozhodčí nález je potom de facto novou smlouvou mezi stranami.

Moderní pojetí již nevidí rozhodce jako zástupce stran a ani rozhodčí nález jako smlouvu.

K smluvní teorii se ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 174/2002 přiklonil i Ústavní soud České republiky, viz. níže.

3.3.2. Teorie jurisdikční

Teorie jurisdikční vychází z předpokladu, že rozhodčí řízení je řízením sporným a rozhodci vykonávají rozhodovací pravomoc s tím, že řeší spor cestou nalézání práva na základě pravomoci delegované státem a nikoli dohodou stran.⁴ Rozhodčí nález je pak chápán jako jurisdikční rozhodnutí.

3.3.3. Teorie smíšená

Jak již název napovídá, teorie smíšená v sobě kombinuje prvky obou předchozích teorií – tedy strany smluvně stanovují pravomoc rozhodce, který však po svém jmenování vystupuje v roli soudce, který vydává závazné a vykonatelné rozhodnutí.

Spolu s Prof. N. Rozehnalovou se kloním k teorii smíšené neboť akcentuje oba pilíře rozhodčího řízení: zákon, který vůbec dává rozhodčímu řízení účinky jiné, než jen

⁴ Bělohávek, A.: Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. str. 189

pouhému soukromoprávnímu narovnání, a smlouvu, která zakládá pravomoc soukromých osob pro konkrétní případ rozhodnout spor.⁵

3.3.4. Teorie autonomní

Teorie autonomní pak odmítá teorie předchozí a snaží se pochopit rozhodčí řízení jako celek, a to jako řízení *sui generis*.⁶

3.3.5. Právní povaha rozhodčího řízení ve světle rozhodnutí Ústavního soudu České republiky

Jak již bylo zmíněno výše, Ústavní soud ČR se svým usnesení sp. zn. IV. ÚS 174/02 ze dne 15. 7. 2002 přiklonil ke smluvní teorii: „*Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud.*“

Tomuto názoru si dovoluji spolu s velkou částí českých teoretiků oponovat a uvedu zde pouze malou část sporných bodů. Samotná zákonná úprava rozhodčího řízení nedává rozhodnutí Ústavního soudu ČR za pravdu. Jak jsem již dříve uvedl dle § 1 ZRŘ: Tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci(...). Přičemž zásadní rozpor můžeme spatřovat v nestrannosti rozhodců stanovené zákonem a stavem, který presumuje Ústavní soud ČR, tedy, že rozhodci jsou zástupci stran, kteří tvoří závazkový vztah, což je stav naprosto opačný nezávislosti. Dalším podstatným rozporem je fakt, že rozhodčí nález má charakter vykonatelného titulu a může být v případě nesplnění exekučním titulem. Toto je typické pro nalézání a nikoli tvoření práva (snad jen pouze s výjimkou přímo vykonatelných smluv formou notářského zápisu). Vše výše zmíněné spolu s dalšími ustanoveními ZRŘ hovoří proto, že rozhodci v průběhu své činnosti skutečně právo nalézají, nikoli tvoří.

Na závěr této podkapitoly bych si dovil ocitovat názor Prof. K. Růžičky, který dle mého názoru vystihuje současné české realie: Česká právní úprava se blíží

⁵ Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 58

⁶ Bělohávek, A.: Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. str. 193

též v Bělohávek, A., Pezl, T.: Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. Právní rozhledy, 7/2004. str. 259

jurisdikční teorii(...) Rozhodci, přestože vystupují v rozhodčím řízení jako soukromé osoby, tak při výkonu své funkce aplikují právo, nalézají právo a rozhodují o uplatněných nárocích. Řádně doručené rozhodčí nálezy proto mají stejné právní účinky jako pravomocná soudní rozhodnutí.⁷

3.4. Druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení můžeme rozlišovat z několika hledisek. Nejpoužívanějším je dělení na rozhodčí řízení institucionální a rozhodčí řízení ad hoc (některými teoretiky nazýváno též obecným rozhodčím řízením⁸). Tomuto dělení se budu věnovat v dalším popisu. Dalším dělením je rozdělení na řízení fakultativní (též dobrovolné) a obligatorní (k tomuto řízení není zapotřebí uzavření rozhodčí smlouvy). Jelikož české právní předpisy neznají žádný případ obligatorního řízení, nebudu se tomuto dělení dále věnovat.

3.4.1. Rozhodčí řízení institucionální

Rozhodčí řízení institucionální či rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy je upraveno zvláštními ustanoveními o stálých rozhodčích soudech obsažených v ZRŘ. Základním je § 13 ZRŘ, který stanovuje, že stálý rozhodčí soud může být zřízen pouze na základě zákona. Stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, v nichž podrobněji určí jmenování rozhodců, způsob řízení, popř. i další procesní otázky včetně pravidel o nákladech řízení. Řády a statuty stálých rozhodčích soudů musí být publikovány v Obchodním věstníku.

Institucionální rozhodčí řízení má oproti řízení ad hoc řadu výhod. První z nich je stálý administrativní aparát, jímž jsou rozhodčí soudy vybaveny, a který značnou měrou zajišťuje organizační stránku rozhodčího řízení. Jmenování rozhodce předsedou rozhodčího soudu ze seznamu rozhodců vedeného stálým rozhodčím soudem je též velkou výhodou, která vylučuje situaci, kdy rozhodce jmenovaný ad hoc např. zemře či se stane právně nezpůsobilým. Tato situace by vedla k nutnosti uzavřít novou rozhodčí

⁷ Růžička, K.: K otázce povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 5/2003. str. 40

⁸ např. v Zoulík, F.: Některé problémy rozhodčího řízení, Bulletin advokacie, 1/2007. str. 13

smlouvu či vést řízení před obecnými soudy. Tyto vlastnosti má i odkaz rozhodčí smlouvy na tzv. arbitrážní centra – této problematice se blíže věnuji v kapitole 11.

Stálé rozhodčí soudy můžeme rozlišovat na soudy s obecnou působností (oprávněné rozhodovat veškeré spory) a na rozhodčí soudy se zvláštní působností, které jsou oprávněné rozhodovat pouze spory z určitého okruhu právních vztahů.⁹

V České republice působí v současné době tyto stálé rozhodčí soudy:

- Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – jedná se o jediný český rozhodčí soud s obecnou působností. RS HK – je velmi renomovanou a uznávanou institucí i v zahraničí. Jeho tradice sahá až do roku 1949. Na jeho řády bývá často odkazováno i v případě arbitráží ad hoc;
- Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. - tento soud rozhoduje jen spory z obchodů s investičními instrumenty;
- Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno - rozhoduje spory z obchodů, uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno a na Obchodní burze Hradec Králové, a též spory z mimoburzovních obchodů, jejichž předmětem jsou komodity, jimiž se na těchto burzách obchoduje.

Obecně lze říci, že institucionální rozhodčí řízení poskytuje větší míru bezpečí a je považováno za více seriózní.

3.4.2. Rozhodčí řízení ad hoc

Ve zkratce můžeme říci, že rozhodčím řízením ad hoc je takové řízení, které není řízením institucionálním. V zásadě se jedná o případy, kdy se strany dohodnou, že jejich spor bude projednáván jedním nebo několika rozhodci (ZRŘ stanovuje nutnost zachování lichého počtu rozhodců). Strany jsou tak vázány pouze zákonnými požadavky na rozhodčí řízení, vše ostatní je na jejich vzájemné dohodě. Ať už se jedná o jmenovité určení rozhodce/ů či způsobu jejich určení nebo stanovení procesních pravidel, kterými se bude rozhodčí řízení řídit. O problematice arbitrážních center, které poskytují rozhodcům ad hoc organizační zázemí blíže pojednávám v kapitole 11.

Obecnou výhodou řízení ad hoc oproti řízení institucionálnímu je možnost stran zvolit si za rozhodce osobu vysoce erudovanou či uznávanou v daném oboru.

⁹ Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. str. 29

4. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení oproti soudnímu řešení sporu

V této kapitole se pokusím objektivně zhodnotit výhody a nevýhody rozhodčího řízení (jak institucionálního, tak řízení ad hoc) oproti řízení soudnímu.

4.1. Výhody rozhodčího řízení:

Nefornálnost rozhodčího řízení se projevuje tím, že si strany samy určují pravidla, kterými se řízení řídí. V případě, že tak neučiní stanoví tato pravidla sami rozhodci. Zpravidla je tak dána daleko větší jednoduchost a nefornálnost procesních pravidel řízení, než je tomu v případě řízení soudního. Zároveň můžeme říci, že rozhodčí řízení je dnes značně unifikované (úprava je velmi podobná jak napříč řády jednotlivých rozhodčích soudů, arbitrážních center, tak pravidly užívanými jednotlivými rozhodci ad hoc jak v České republice, tak i v zahraničí) a zároveň značně adaptabilní – tj. strany si mohou arbitráž značně přizpůsobit svým individuálním potřebám. Tímto odpadá stranám nutnost nechat se zastupovat místním právním zástupcem (jelikož procesní normy každého státu jsou dosti odlišné a komplikované). Další výraznou výhodou je nefornálnost komunikace rozhodců se stranami sporu, což se projevuje především v mezinárodních sporech, kdy je doručování soudů mimo tuzemsko na základě právní pomoci značně zdlouhavé.

Rozhodčí řízení je v drtivé většině případů **jednoinstanční**. Případný přezkum rozhodčího nálezu – který je jinak konečným řešením sporu a v případě dobrovolného nesplnění též exekučním titulem – musí být stranami stanoven v rozhodčí smlouvě.

Díky dvěma předcházejícím vlastnostem je rozhodčí řízení z principu daleko **rychlejší**, než řízení soudní, které je svázáno mnoha formálními postupy a lhůtami. V současné české realitě kdy, jsou soudy značně přetíženy, je tato vlastnost arbitráže ještě výraznější.

Nižší náklady bývají často zmiňovanou výhodou rozhodčího řízení, nutno ovšem upozornit, že ne vždy je tomu tak. Každý stálý soud tuto problematiku upravuje samostatně (např. RS HK stanoví poplatek za rozhodčí řízení při vnitrostátním sporu

3% z hodnoty předmětu sporu nejméně 7.000,- Kč a nejvýše 1.000.000,- Kč)¹⁰, přičemž soudní poplatek činí 4%. V některých případech zejména renomovaných zahraničních rozhodčích soudů mohou být náklady naopak vyšší. Je proto nutno vždy věnovat pozornost ustanovením jednotlivých řádů o poplatcích či tyto poplatky dostatečně v rozhodčí smlouvě specifikovat.

Neveřejnost může být pro některé subjekty rozhodujícím důvodem pro zvolit k rozhodování svých sporů právě rozhodčí řízení. Ať již z důvodu ochrany obchodního či jiného tajemství či ochrany dobrého jména, které by jinak mohlo být vláčeno ve sdělovacích prostředcích. S tím souvisí i povinnost mlčenlivosti rozhodců o skutečnostech, které se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, jak je stanovena v § 6 ZRŘ.

Výběrem rozhodců je stranám dána možnost zvolit si odborníky kvalifikované v dané problematice. Popř. rozhodce s dostatečnými jazykovými schopnostmi – např. aby se řízení mohlo vést v cizím jazyce či více jazycích – čímž dojde k značné časové i finanční úspoře za případné překladatele.

Kontinuita rozhodování souvisí s předcházející výhodou. Strany se mohou dohodnout, že veškeré jejich spory budou rozhodovat ti stejní rozhodci/e, díky čemuž v případě souvisejících sporů odpadne nutnost stále nového studování všech aspektů případu. Toto může výrazně přispět k rychlosti vydání rozhodnutí v dané věci.

Snadnou vymahatelnost můžeme jako výhodu chápat zejména v případě vymáhání v zahraničí. Ta je v současné době zajištěna především Newyorskou úmlouvou, jejímiž signatáři je více než 135 států. Co se tuzemské vymahatelnosti týče, je v zásadě stejná jako u soudních rozhodnutí.

Přístup rozhodců, zaměstnanců stálých rozhodčích soudů či arbitrážních center bude ze samé podstaty rozhodčího řízení (dobrovolnost) vstřícnější než u klasických soudů. Je tomu tak především z důvodu konkurence rozhodčího řízení s řízením před obecnými soudy a jednak konkurence mezi rozhodci, stálými rozhodčími soudy či arbitrážními centry jako takovými, kdy tito se musí snažit poskytovat co nejkvalitnější a celkově vstřícné služby jinak by si je strany sporu již příště ne zvolily.

¹⁰ Sazebník nákladů rozhodčího řízení - vnitrostátní spory Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění ke dni 1.2.2007

4.2. Nevýhody rozhodčího řízení

Absence donucovací pravomoci rozhodců může být chápána jako jedna z největších nevýhod. To se projevuje především ve skutečnostech, že svědky lze vyslýchat jen tehdy, jestliže se tito k jednání dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Toto se týká i provádění jiných důkazů, což může vést ke značnému časovému prodlužování arbitráže. V případě odmítnutí spolupráce může rozhodce požádat obecný soud o provedení těchto úkonů, přičemž soud je povinen tomuto dožádání vyhovět.

Nemožnost vydání předběžného opatření je jistě jednou ze slabin arbitráže. V případě nutnosti jeho vydání mají strany možnost obrátit se na obecný soud s návrhem na vydání předběžného opatření.

Nedostatečné určení pravidel arbitráže v rozhodčí smlouvě (u arbitráží ad hoc) můžeme obecně označit za největší zdroj komplikací, průtahů a nejasností v rozhodčím řízení.

Další nevýhodu můžeme spatřovat v tom, že strany v tomto řízení nemají žádný právní nástroj, kterým by rozhodce přinutily (po zaplacení jejich odměn po zahájení rozhodčího řízení) k vydání rozhodčího nálezu.¹¹

¹¹ Růžička, K...: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. str. 28

5. Předpoklady rozhodčího řízení

5.1. Arbitrabilita

Arbitrabilita, tedy přípustnost sporu k řešení v rozhodčím řízení, je základní podmínkou pro konání rozhodčího řízení. Není-li dána, jedná se o nezhojitelnou vadu řízení. Otázku arbitrability zkoumají i sami rozhodci, kteří dle § 15 ZRŘ jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. V případě, že jejich pravomoc není dána, rozhodují o tom usnesením. Vydání rozhodčího nálezu ve věci, která není arbitrabilní, by bylo důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. a) ZRŘ.

V literatuře se zpravidla rozlišuje mezi arbitrabilitou objektivní (danou právním řádem) a subjektivní (tedy možností stran zúžit dále předmět věci rozhodované v rozhodčím řízení). Následující podkapitola věnuje problematice arbitrability objektivní.

Arbitrabilita sporu je v českém právním řádu upravena hned v úvodních ustanoveních ZRŘ kombinací několika podmínek, kdy § 2 odst. 1 a 2 stanoví, že: „Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců a nebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.“ a § 1 odst. 2 arbitrabilitu sporů dále omezuje: „Tohoto zákona nelze užit k řešení sporů veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení zřízených podle zvláštního právního předpisu“. Nyní o jednotlivých podmínkách podrobněji:

Základním předpokladem arbitrability je skutečnost, že se jedná o spor majetkový. Pojem majetkový spor český právní řád nikde přímo neupravuje, ovšem mezi teoretiky i judikaturou soudů panuje shoda, že za majetkové spory jsou obecně chápány nejen spory, jejichž předmětem je finanční částka, ale i spory o nárocích, které jsou penězi ocenitelné.¹² Může se tedy jednat i o spory o splnění smluvní povinnosti a v určitých případech (dopadu na majetek) i o spory určovací.

¹² Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007. str. 8

Dále se musí jednat o spor, k jehož projednání je jinak dána pravomoc soudu, tedy případy uvedené v § 2 a § 7 odst. 1 OSŘ. Obecně lze tedy říci, že nearbitrovatelné jsou spory, které jsou příslušné k projednání před správními orgány. Otázkou zatím judikaturou českých soudů nevyřešenou je možnost konání arbitráže po vydání rozhodnutí správního orgánu v případě, že strany mají možnost předložit spor soudu dle hlavy V. OSŘ. V české teorii najdeme zastánce názoru, že takový spor je arbitrovatelný¹³, ale zároveň i názory opačné.¹⁴

Možnost uzavřít smír je upravena v § 99 OSŘ s tím, že je možné uzavřít smír, připouští-li to povaha věci¹⁵. Soudní smír nelze uzavřít v těchto případech:

- ve věcech osobního stavu dle § 80 písm. a) OSŘ, kam spadají např. řízení o rozvodu, o neplatnosti manželství, o určení otcovství, o prohlášení za mrtvého;
- řízení, která lze zahájit i bez návrhu dle § 81 odst. 1 OSŘ – sem patří především řízení ve věcech péče o nezletilé, o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, řízení o způsobilosti k právním úkonům, řízení opatrovnické;
- věci, jejichž povaha vůbec uzavření smíru nepřipouští, tj. věci kde vyřízení věci dohodou neumožňují přímo předpisy hmotného práva – např. zrušení podílového spoluvlastnictví, dohody o vypořádání dědictví.

Sporná se jeví možnost vypořádání společného jmění manželů, kdy část teoretiků toto připouští¹⁶ a část s tímto nesouhlasí.¹⁷

Co se negativního vymezení arbitrability týče, § 2 odst. 1 ZRŘ vylučuje přípustnost rozhodčího řízení pro spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí.

¹³ např. Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007. str. 9

¹⁴ např. Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 28

či Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 126

¹⁵ K posuzování arbitrability sporů v těchto případech se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR ve svém judikátu sp. zn. 29 Odo 1222/2005: „V poměrech § 2 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. jde o nedostatek arbitrability jen u těch sporů, u nichž povaha věci nepřipouští uzavřít smír; to, zda by (konkrétní) smír účastníků mohl být soudem schválen, pak nemá na platnost rozhodčí smlouvy vliv“.

¹⁶ např. Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. str. 33

spolu s Dvořák, J.: Majetkové společenství manželů. Praha: ASPI, 2004. str. 250

¹⁷ např. Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 29

Dále zákonem č. 245/2006 Sb. byla vyloučena arbitrabilita sporů veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení zřízených podle zákona č. 245/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V minulosti se objevily názory, že do okruhu arbitrability nespádají spory ohledně nemovitostí.¹⁸ Tyto názory se opíraly především o přesvědčení, že rozhodčí nález nemůže být podkladem pro zápis do katastru nemovitostí, což bylo podepřeno prvorepublikovou judikaturou. V současné době by tomuto názoru mohla nahrávat i zahraniční právní úprava např. slovenská, kdy § 1 odst. 3 písm. a) ZRK vylučuje nemovitosti z okruhu arbitrability rozhodčího řízení. V tomto případě souhlasím s názorem významné části českých autorů, že spory týkající se nemovitostí arbitrabilní jsou.¹⁹ Usuzuji tak z aplikace ustanovení § 28 odst. 2 ZRŘ – „Rozhodčí nález (...) nabývá účinku pravomocného soudního rozhodnutí.“ – na ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů – „Práva uvedená v § 1 odst. 1, která vznikla, změnila se nebo zanikla ze zákona, rozhodnutím státního orgánu, (...) se zapisují záznamem údajů na základě listin vyhotovených státními orgány a jiných listin, které podle zvláštních předpisů potvrzují nebo osvědčují právní vztahy, do katastru.“

Otázka arbitrability je natolik význačnou, že český zákonodárce i v případech mezinárodní arbitráže stanovuje v § 36 ZRŘ: „Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle tohoto zákona.“ Tedy i v případě, že se arbitráž řídí právem jiného státu, její arbitrabilita se řídí dle práva českého. Toto může být velmi významné, neboť úprava arbitrability se napříč státy různí.

5.2. Rozhodčí smlouva

Vedle požadavku arbitrability je existence rozhodčí smlouvy druhou neopominutelnou podmínkou pro možnost konání rozhodčího řízení.

¹⁸ např. Mothejzиковá, J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. Praha: C. H. Beck, 1996. str. 23

¹⁹ např. Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007. str. 10

či Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 121

dále Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 32

5.2.1. Vymezení rozhodčí smlouvy a její typy

Rozhodčí smlouva je vyjádřením vůle stran rozhodnout jejich spor (stávající či v budoucnu vyvstalý) před rozhodcem/i či stálým rozhodčím soudem namísto před soudem obecným.

Rozhodčí smlouva může mít dle § 2 odst. 3 ZRŘ podobu smlouvy o rozhodci nebo rozhodčí doložky. V rámci rozhodčí doložky teorie vymezuje ještě tzv. neomezený kompromis, alternativní rozhodčí doložku a část teoretiků přidává ještě tzv. asymetrickou rozhodčí doložku.

Smlouva o rozhodci se týká již vzniklého sporu, který se strany rozhodnou vyřešit formou arbitráže. Můžeme ovšem konstatovat, že k tomuto dochází poměrně dosti zřídka, především z důvodu rozhádanosti stran a jejich rozdílných zájmů (na rychlosti vyřízení celé věci apod.). Jak již název napovídá, bývá součástí smlouvy o rozhodci jeho přesné určení, není to ovšem nezbytnou podmínkou. V případě stálých rozhodčích soudů postačí odkaz na jejich řád, který obsahuje způsob ustanovení rozhodce.

Rozhodčí doložka je nejčastějším typem rozhodčí smlouvy, přičemž se vztahuje na všechny spory, které mohou v budoucnu vzniknout z určitého právního vztahu. To samozřejmě nevylučuje možnost stran, aby ji sjednaly úžeji. Jak již samotný název napovídá, rozhodčí doložka bývá zpravidla součástí jiné smlouvy, přičemž není výjimečná (spíše naopak) praxe odkazu na obchodní podmínky, což je jeden ze zákonem presumovaných způsobů viz. § 3 odst. 2 ZRŘ.

Neomezený kompromis, ač v ZRŘ spadá tato kategorie pod definici rozhodčí doložky, je všeobecně považován za samostatný typ. Tento typ rozhodčí smlouvy uzavírají mezi sebou strany na všechny svoje vzájemné i v budoucnu vzniklé spory zpravidla na určité časové období. Toto je typické zejména u dlouhodobě spolupracujících obchodních společností.

Alternativní rozhodčí doložka dává žalující straně na výběr, zda spor předloží rozhodčímu soudu či soudu obecnému. K možnosti uzavřít alternativní rozhodčí doložku se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR.²⁰

Asymetrická rozhodčí doložka je zvláštním případem rozhodčí doložky, kdy strany sice vyjádří svou vůli řešit svůj spor arbitráží, ovšem jak již název napovídá, jedna ze stran má právo podat dle svého uvážení žalobu k obecnému soudu. Tento typ rozhodčích doložek je v současné době předmětem debat de lege ferenda – především co se týká jeho oprávněnosti v případech spotřebitelských smluv.

Zaznívají i názory, že již současná právní úprava užití rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách neumožňuje.²¹ Judikatura Nejvyššího soudu ČR ovšem tomuto názoru nedává za pravdu.²²

5.2.2. Náležitosti rozhodčí smlouvy

Krom obecných požadavků kladených na právní úkony patří mezi náležitosti rozhodčí smlouvy dle § 3 odst. 1 ZRR především požadavek na písemnou formu rozhodčí smlouvy pod sankcí neplatnosti. Písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly, tedy v dnešní době typicky e-mailu. Zde bych si dovolil poukázat na nesnadnou identifikaci druhé strany, pokud datová zpráva není odeslána prostřednictvím datové schránky (ve smyslu zákona č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů) či není opatřena zaručeným elektronickým podpisem (dle zákona č. 227/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Proto lze jen doporučit případné uzavření rozhodčí smlouvy některým z výše uvedených certifikovaných způsobů elektronické komunikace.

Jediné prolomení požadavku písemnosti povoluje § 3 odst. 2 ZRR: „Tvoří-li však rozhodčí doložka součást podmínek (typicky obchodních), jimiž se řídí smlouva

²⁰Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 2697/2007 ze dne 21. února 2008: „Předmětem rozhodování NS byla platnost a závaznost rozhodčí doložky ve znění: „smluvní strany berou na vědomí, že případné spory, které by mohly vzniknout z této smlouvy a v souvislosti s ní mohou být mimo jiné řešeny i v řízení u RS HK. podle jeho řádu“. Tuto rozhodčí doložku posoudil NS jako platně sjednanou „alternativní“ rozhodčí doložku, jež dává straně zahajující řízení možnost rozhodnout, zda bude řízení zahájeno u rozhodčího soudu nebo u obecného soudu. NS dále odmítl názor, že z ustanovení § 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení vyplývá povinnost jednoznačného stanovení pravomoci rozhodčího soudu.“

²¹např. Slováček, D.: Ochrana spotřebitele a rozhodčí doložky, Bulletin advokacie, 7/2009, str. 46

²²Nejvyšší soud ČR se ve svém judikátu sp. zn.: 32 Cdo 1590/2008 ze dne 30. 3. 2009, vyjádřil, že: „V případě spotřebitelské smlouvy není sjednání rozhodčí doložky vyloučeno.,,

hlavní, k níž se rozhodčí doložka vztahuje, je rozhodčí doložka platně ujednána i tehdy, jestliže písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy.“

V souvislosti s případem údajných rozhodčích řízení vedených rozhodcem ad hoc (vystupujícím pod falešným jménem Bc. Sandra Svobodová), působícím při Občanském sdružení pro vnitrostátní a mezinárodní arbitráž ad hoc se sídlem v Praze 3, kdy tento rozhodce presumoval založení své pravomoci z údajně konkludentního souhlasu jedné ze stran s rozhodčí smlouvou (zpravidla za situace nečinnosti žalovaného), došlo v odborné veřejnosti k diskuzi na téma možnosti konkludentního uzavření rozhodčí smlouvy, přičemž toto bylo naprostou většinou odmítnuto.²³ Celkově lze shrnout, že pasivní chování některého účastníka v řízení nelze v žádném případě považovat za potvrzení existence rozhodčí smlouvy (o to méně pak za souhlas s uzavřením rozhodčí smlouvy) ani za potvrzení existence dohody o aplikaci konkrétních procesních pravidel (příp. za jiný souhlas k jejich použití).²⁴ Novelizace ZRŘ zákonem č. 7/2009 Sb. (ač důvodová zpráva se novelizaci ZRŘ nevěnuje) měla dle mého názoru za cíl jednání výše uvedené zcela vyloučit. Usuzuji tak z nového znění § 15 odst. 1 ZRŘ: „Rozhodci jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.,, oproti původnímu znění: „Rozhodci jsou oprávněni rozhodovat o své pravomoci. Dospějí-li k závěru, že jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodují o tom usnesením.“. Nová úprava již nedává prostor pro konkludentní uzavření rozhodčí smlouvy během arbitráže (viz. výše), ale stanovuje jako základní předpoklad pravomoci rozhodců již platnou rozhodčí smlouvou, která musí být rozhodcům předložena.

²³ např. Smolík, P.: Rozhodčí řízení bez souhlasu strany? Neexistuje!. České noviny [online]. 2005 dostupné na World Wide Web: http://www.ceskenoviny.cz/prilohy/paragrafy/index_view.php?id=130631 [cit. 13.03.2010]

²⁴ Bělohávek, A.: Vznik rozhodčí smlouvy a oprávnění rozhodců. Právní zpravodaj, 7/2005. str. 11

6. Rozhodci

6.1. Požadavky na výkon funkce rozhodce

Základními předpoklady pro výkon funkce rozhodce jsou dle § 4 odst. 1 ZRŘ zletilost a způsobilost k právním úkonům, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak, Tak je tomu u občana České republiky. V případě cizince musí být tento způsobilý k právním úkonům dle práva svého státu či alespoň dle práva České republiky. Z výše uvedeného vyplývá, že rozhodcem může být pouze fyzická osoba. Zvláštním předpisem omezujícím možnost vykonávat funkci rozhodce je především zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, který ve svém § 80 odst. 5 zakazuje soudcům působit jako rozhodce. Obdobná právní úprava zakazující výkon funkce rozhodce se vztahuje i na soudce Ústavního soudu ČR či na státní zástupce.

Dalšími zákonnými požadavky na rozhodce jsou především požadavky nestrannosti, nezávislosti a nepodjatosti – tyto požadavky stanoví § 8 spolu s § 10 ZRŘ. K otázce vyloučení rozhodce více níže.

Celkově můžeme říci, že zákonné požadavky na výkon rozhodce v České republice jsou vcelku liberální, mimo jiné i proto, že nevyžadují žádné kvalifikační požadavky pro výkon této funkce.

6.2. Jmenování rozhodce/ů

Výběr rozhodců přísluší především stranám sporu. Rozhodci tak bývají zpravidla jmenování rozhodčí smlouvou (zpravidla u smluv o rozhodci) či v případě dlouhodobějších vztahů mezi stranami stanovením způsobu jejich jmenování – většinou odkazem na řád stálého rozhodčího soudu či konkrétní instituci. Tento způsob můžeme označit za daleko výhodnější, protože strany nemohou předpovědět budoucí vývoj, během kterého může dojít ke ztrátě nestrannosti či způsobilosti rozhodce či dokonce k jeho smrti. Vhodné je v případech stanovení konkrétní osoby za rozhodce sjednat postup ustanovení nového rozhodce na případy viz. výše.

Počet rozhodců musí být ze zákona lichý. Jde o zcela logický požadavek mající za cíl předejít situaci rovnosti hlasů, čímž by došlo k zablokování rozhodování.

V případě, že strany nestanoví v rozhodčí smlouvě jinak, jmenuje každá ze stran jednoho rozhodce a takto jmenovaní rozhodci volí předsedajícího rozhodce. Bude se tedy jednat o senát složený ze tří rozhodců.

Pro případ obstrukcí s jmenováním rozhodce některou stranou stanoví § 9 ZRŘ možnost soudu jmenovat rozhodce na návrh některé ze stran či již jmenovaného rozhodce. Tentýž postup lze užít i pro případ kdy se některý rozhodce vzdá funkce či nemůže funkci rozhodce vykonávat.

Funkce rozhodce vzniká jejím písemným přijetím. Přijetí funkce je dobrovolné a nikdo není povinen ji přijmout. Písemné přijetí (*receptum arbitrii*) jednak zakládá vztah mezi stranami na jedné straně a rozhodcem na straně druhé, jednak završuje proces konstituování osoby jako rozhodce, tj. osoby s pravomocí závazným a obvykle i konečným způsobem rozhodnout předložený spor.²⁵

Rozhodce vystupuje vždy jako nezávislá soukromá osoba, která není nadána donucovací mocí, jak již bylo zmíněno v kapitolách o výhodách a nevýhodách rozhodčího řízení.

Po přijetí své funkce se rozhodce této funkce může vzdát pouze ze závažných důvodů či se souhlasem stran. Strany nemají žádnou možnost již jmenovaného rozhodce odvolat, což je jedním ze základních předpokladů nestrannosti rozhodců.

6.3. Zánik funkce rozhodce

Funkce rozhodce může zaniknout v zásadě třemi způsoby. Prvním z nich je dobrovolné vzdání se funkce, jak bylo zmíněno výše. Druhým je vyloučení rozhodce z projednávání sporu a s tím související povinné vzdání se funkce rozhodce či jeho vyloučení dohodou stran nebo obecným soudem. Posledním a zároveň nejstandardnějším způsobem je vydáním rozhodčího nálezu či usnesením o zastavení řízení – tomuto způsobu se podrobně věnuji v kapitole 8.

²⁵ Rozehnalová, N.: *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 186

Vyloučení rozhodce dopadá na případy, kdy podmínky pro vyloučení rozhodce zde byly již před jmenováním do funkce či nastaly až po zahájení řízení. K vyloučení dochází přímo ex lege za podmínek § 11 ZRŘ, tedy zpravidla:

- rozhodci chybí předpoklady pro nestranné a nezávislé rozhodování nebo se rozhodce stal podjatým²⁶;
- pozbyl způsobilosti k výkonu funkce rozhodce, např. ztrátou způsobilosti k právním úkonům či jejím omezením;
- nemožnost vykonávat funkci rozhodce z důvodu chybějících předpokladů dle § 4 ZRŘ (o těchto bylo pojednáno již výše).

Nastane-li některý z těchto případů je rozhodce povinen dle § 12 ZRŘ se své funkce vzdát. Neučiní-li tak, mohou se strany dohodnout na jeho vyloučení (toto vidím jako možné pouze v případě, že obě strany mají zájem na rychlém vyřízení sporu) či jej na návrh některé ze stran vyloučí obecný soud.

6.4. Odpovědnost rozhodce

Nyní bych rád pojednal o institutu odpovědnosti rozhodce. V této otázce neexistuje názorová shoda, což je dáno tím, že východiskem pro posuzování otázky odpovědnosti rozhodce je klíčová právní povaha rozhodčího líčení. Dochází tedy k rozchodu názorů dle teorií viz. kapitola 3.3.

Smluvní teorie dovozuje, že rozhodce je odpovědný za porušení právních povinností, což především znamená nutnost postupovat způsobem, který mu byl smlouvou nebo právními předpisy přikázán. Přitom je nutno poukázat na skutečnost, že zákon, smlouva, většinou ani příslušné řády, jež se stávají součástí smlouvy, nepřikazují rozhodci mnoho povinností, které by měl striktně dodržovat.²⁷ Obecně můžeme říci, že odpovědnost rozhodce by se vztahovala na případy nezahájení řízení v přiměřené době,

²⁶ V této souvislosti Bělohávek, A. v Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 93 - upozorňuje na pojem podjatost a nestrannost. Podjatost definuje jako zainteresovanost na průběhu a výsledku řízení, která vylučuje rozhodce z účasti na projednání a rozhodování věci automaticky. Oproti tomu nestrannost, kterou charakterizuje jako určitý vztah k věci nebo k účastníkům řízení, kdy rozhodce může být často závislý na subjektivním hodnocení, který zakládá pouze povinnost na toto strany sporu upozornit.

²⁷ Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 132

nepostupování dle pravidel stranami dohodnutými či vydání rozhodčího nálezu, který by nebyl nestranným.

Podle teorie jurisdikční pak budeme vyvozovat odpovědnost státu za činnost rozhodce podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím, protože rozhodčí činnost by představovala delegovaný výkon veřejné moci, byť na soukromou osobu. Stát by v tomto případě odpovídal za škodu způsobenou rozhodcem s tím, že by mohl následně uplatnit regres vůči rozhodci. Nutno konstatovat, že toto pojetí odpovědnosti je spíše hypotetické a nemá v české praxi žádné známé zastánce.

Smíšená teorie je zastávána především v německé a rakouské právní praxi, podle které je zákon o odpovědnosti státu na odpovědnost rozhodců neaplikovatelný. „Odpovědnost rozhodce za procesní a rozhodovací chyby však nemůže jít dále než jde odpovědnost soudce. Musí tedy být pro odpovědnost rozhodce splněny předpoklady odpovědnosti soudce(...).“²⁸

Jak z výše uvedeného vyplývá, není institut odpovědnosti rozhodce chápán zcela jednoznačně. Přesto si dovoluji tvrdit, že odpovědnost rozhodce za škodu, kterou by způsobil svým podvodným jednáním, úmyslným zneužitím své moci nebo ve špatné víře, do tohoto institutu zcela jistě spadají.

V souvislosti s odpovědností rozhodce bych rád zmínil Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 1044/2005 ze dne 28. listopadu 2007. V tomto rozhodnutí řešil Nejvyšší soud ČR otázku případné odpovědnosti rozhodců působících u RS HK za škodu způsobenou svým pochybením při výkonu rozhodovací činnosti. „Rozhodčí nálezy vydávané rozhodčími senáty popř. jedinými rozhodci v rámci působnosti Rozhodčího soudu, jsou rozhodčími nálezy tohoto Rozhodčího soudu nikoliv nálezy rozhodců. Rozhodci tedy neodpovídají za škodu vzniklou rozhodováním, neboť rozhodují jménem Rozhodčího soudu.“²⁹

²⁸ Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 133.

²⁹ V této souvislosti je ovšem nutno zmínit, že I když Ústavní soud ČR usnesením ze dne 17. 4. 2008, sp.zn. IV. ÚS 845/08, odmítl ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí, pro jeho publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek nebyla nalezena většina, a to z různých důvodů. Ne zcela jednoznačně vyústěný spor se vedl především o to, zda a kdo a za jakých podmínek odpovídá za škodu způsobenou rozhodnutím rozhodčího soudu, resp. zda se tu nepodává závěr, že lze uplatnit nárok vůči Hospodářské či Agrární komoře ČR, o němž byly též vysloveny pochybnosti.
- Vojtek, P.: Přehled rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR neschválených v roce 2008 do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Soudní rozhledy, 2/2009. str. 37

Jen pro zajímavost si dovolím upozornit na praxi zahraničních rozhodčích institucí (např. Rozhodčího soudu mezinárodní obchodní komory v Paříži; London Court of International Arbitration či American Arbitration Association) zařazujících do svých řádů generální exkulpační klauzule, mající za cíl alespoň zčásti je odpovědnosti zbavit. Takovéto „vyvinění se dopředu“ u nás naštěstí není možné - § 574 odst. 2 OZ stanoví, že: „Dohoda, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnosti teprve vzniknout, je neplatná.“

7. Zahájení a průběh rozhodčího řízení

7.1. Zahájení rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je zahájeno dnem doručení žaloby stálému rozhodčímu soudu či předsedajícímu rozhodci, je-li určen či jmenován, není-li pak kterémukoli jmenovanému či určenému rozhodci. Podání žaloby má stejné právní účinky jako podání žaloby obecnému soudu, tedy především se staví běh promlčecích a prekluzivních lhůt. Pro případ nepřislušnosti sporu k projednání v rozhodčím řízení (např. z důvodu nedostatku pravomoci) či pro případ zrušení rozhodčího nálezu stanoví § 16 ZRŘ zachování promlčecích či prekluzivních lhůt, je-li žaloba nebo návrh na pokračování v řízení do 30 dnů podána soudu či příslušnému orgánu.

Náležitosti žaloby zákon blíže nespecifikuje, ty bývají v případě řízení u stálého rozhodčího soudu upraveny jeho řádem (např. platný Řád RS HK pro vnitrostátní spory je upravuje v § 17). V případě arbitráže ad hoc můžeme konstatovat, že každá žaloba by měla obsahovat odkaz na založení pravomoci rozhodců – tedy na rozhodčí smlouvu. Vzhledem k subsidiárnímu užití OSŘ stanoveném § 30 ZRŘ by žaloba měla obsahovat stejné náležitosti jako žaloba podaná obecnému soudu dle § 79 odst. 1 a 2 OSŘ, tedy především přesně individualizovat účastníky řízení, předmět řízení a čeho se účastník domáhá spolu s předložením důkazů jichž se účastník dovolává. V případě, že některá z těchto náležitostí chybí, rozhodce stranu vyzve, aby své podání náležitě doplnila. Pokud se tak nestane, záleží na povaze vady, zda návrh nebude vůbec jako žaloba projednán (vada bránící v projednání věci – např. nedostatečná identifikace protistrany) či zda dojde k zamítnutí žalobního nároku z důvodu nedostatečného prokázání tvrzených skutečností.

Jednou z podmínek pro zahájení řízení bývá především u stálých rozhodčích soudů zaplacení soudního poplatku za projednání sporu.

7.2. Průběh rozhodčího řízení

Po obdržení žaloby sami rozhodci rozhodují o své pravomoci k projednání věci v rozhodčím řízení, této problematice jsem se již částečně dotkl v samém závěru kapitoly věnované předpokladům rozhodčího řízení. V případě, že pravomoc rozhodců není dána, rozhodnou rozhodci usnesením, kterým je řízení před rozhodci skončeno a představuje překážku *res iudicata*, která brání opětovnému posuzování otázky pravomoci, byť i jinými rozhodci.

Pokud některá ze stran (zpravidla žalovaná) má za to, že zde není dána pravomoc rozhodců, dává § 15 odst. 2 ZRŘ stranám možnost podat námitku nedostatku pravomoci. Tuto musí strany uplatnit nejpozději při prvním úkonu v řízení (např. z důvodu opatrnosti ji spojit s vyjádřením k podané žalobě). Jediným případem, kdy lze námitku nedostatku pravomoci uplatnit v řízení později, je námitka nedostatku arbitrability.

V průběhu řízení působí rozhodci na strany, aby se dohodli na smírném vyřešení sporu. Toto působení však nesmí spočívat v tom, že rozhodci naznačí stranám jakýkoliv byť předběžný názor na věc (...), neboť by to znamenalo porušení zásady rovného postavení stran ve smyslu ustanovení § 19 odst. 2 ZRŘ.³⁰ Nutno ovšem zdůraznit, že nesplnění této podmínky smírného působení na strany sporu jak ji stanoví § 23 odst. 1 ZRŘ, nelze stíhat žádnou sankcí a není zábranou meritorního rozhodnutí ve věci.

7.2.1. Procesní pravidla rozhodčího řízení

Základní zásady arbitráže jsou upraveny ZRŘ. Jedná se především o zásadu rovnosti stran stanovenou § 18 ZRŘ a zásadu neveřejnosti obsaženou v § 19 odst. 3 ZRŘ. Většina ostatních procesních pravidel arbitráže stanovená ZRŘ má pouze povahu podpůrnou či mohou být ujednáním stran vyloučena.³¹ V arbitráži *ad hoc* se tak děje přímo ujednáním stran, v případě arbitráží před stálým rozhodčím soudem je zpravidla průběh podrobně upraven pravidly a jednacími řády stálých rozhodčích soudů. Pokud dohoda stran, jednací řád ani ZRŘ k úpravě nestačí, je dalším pramenem úpravy

³⁰ Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 191

³¹ Častý je např. odklon od § 19 odst. 3 ZRŘ, který stanoví, že řízení před rozhodci je ústní, k řízení vedenému pouze na základě listin, tedy bez jednání ve věci.

přiměřené užití OSŘ. Jinak postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný. Rozhodčí řízení vedou tak, aby bez zbytečných formalit byl zjištěn skutkový stav sporu potřebný k jeho rozhodnutí. Strany či všichni rozhodci mohou zmocnit předsedajícího rozhodce k rozhodnutí procesních otázek řízení.

Poté, co je stranám umožněno uplatnit jejich argumenty a navrhnout důkazy, je stranám v rozhodčím řízení obvykle poskytnuta příležitost k závěrečnému shrnutí jejich tvrzení a nároků. V něm mají strany obvykle možnost vyjádřit se k průběhu celého dosavadního řízení. Po tomto kroku následuje ukončení řízení a příprava rozhodčího nálezu.³²

³² Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007. str. 108

8. Rozhodnutí v rozhodčím řízení

Rozhodci jsou v zásadě povinni rozhodovat podle platného právního řádu České republiky (toto platí pro spory bez mezinárodního prvku o nichž tato práce pojednává). Jedinou výjimku představuje rozhodování dle zásad spravedlnosti, jak jej po výslovném pověření stranami umožňuje § 25 odst. 3 ZRŘ. Tato možnost je v našem právním řádu nová (byla poprvé zavedena právě ZRŘ s platností od 1.1.1995) a nutno říci, že není příliš využívána. Je tomu tak především z důvodu nepředvídatelnosti případného rozhodnutí – kdy každému člověku je vlastní poněkud odlišné chápání spravedlnosti – toto je ještě zvláště zřejmé v případě různých právních či kulturních okruhů.

V rozhodčím řízení jsou vydávány pouze dva typy rozhodnutí, a to usnesení a rozhodčí nález.

8.1. Usnesení

Usnesení v rozhodčím řízení můžeme rozlišovat na:

- usnesení vydávaná v průběhu řízení, kterými rozhodci řeší procesní otázky a postup řízení (např. připuštění určitého úkonu, o konání jednání...);
- usnesení, jimiž je rozhodčí řízení ukončeno.

První typ usnesení ZRŘ nikterak neupravuje. Usnesení jimiž se řízení končí jsou upravena v § 23 ZRŘ, který stanoví, že usnesení musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí nález. Tedy nepřímou můžeme vyvodit, že usnesení musí být vyhotoveno písemně (jinak by nemohlo být podepsáno).

Usnesení, jímž se řízení končí, se vydává ve všech případech, kdy se nevydává rozhodčí nález. Jedná se tedy například o zastavení řízení pro nedostatek pravomoci či z důvodu zpětvzetí žaloby. Považuji za důležité upozornit na rozdíl mezi usnesením v rozhodčím řízení a usnesením obecných soudů, jelikož účinky soudního rozhodnutí jsou přiznány pouze rozhodčímu nálezu. Usnesení v rozhodčím řízení tudíž nemůže nabýt právní moci ani se nestává vykonatelným.

8.2. Rozhodčí nález

Rozhodčí nález je rozhodnutím ve věci samé. Po nabytí právní moci rozhodčího nálezu dochází ke skončení rozhodčího řízení.

Náležitosti rozhodčího nálezu jdou dle § 25 ZRŘ tyto:

- musí být usnesen většinou rozhodců;
- musí být písemný;
- musí být podepsán alespoň většinou rozhodců (toto je důležité pro případ, že některý z rozhodců s rozhodčím nálezem nesouhlasí a tudíž se jej zdráhá podepsat, nebýt tohoto ustanovení, mohl by nepodepsáním rozhodčího nálezu blokovat jeho vydání);
- výrok rozhodčího nálezu musí být určitý;
- musí obsahovat odůvodnění, pokud se strany nedohodly jinak.

Mezi další náležitosti rozhodčího nálezu spadá, že výrok rozhodčího nálezu se musí vypořádat se všemi vznešenými nároky včetně nároku na náhradu nákladů řízení. Odůvodnění se musí vypořádat se vznikem pravomoci rozhodců, musí zhodnotit důkazy a jiné skutečnosti. Celkově by mělo být přesvědčivé a mělo by osvětlit jakými úvahami se rozhodci při rozhodování věci ubírali. Rozhodčí nález by měl dále rovněž obsahovat úvodní označení „rozhodčí nález“, datum vydání, jména rozhodců, identifikaci stran a místo vydání.

I přesto, že náhrada nákladů rozhodčího řízení není ze zákona povinnou součástí výroku rozhodčího nálezu, tento ji zpravidla obsahuje. Náklady v rozhodčím řízení můžeme rozčlenit do tří kategorií: 1) odměna rozhodce / poplatky za rozhodčí řízení (v příp. arbitráže před stálým rozhodčím soudem); 2) náklady na provádění důkazů či překlady z cizího jazyka; 3) vlastní náklady právního zastoupení stran. Náhrada nákladů bývá podrobně upravena jednacími řády stálých rozhodčích soudů zpravidla dle zásady úspěchu ve věci. V případě arbitráže ad hoc, pokud rozhodčí smlouva úpravu náhrady nákladů neobsahuje, postupuje se z důvodu absence úpravy v ZRŘ za pomoci aplikace OSŘ – stranám tedy bývá přiznána náhrada nákladů dle úspěchu ve věci (samozřejmě za předpokladu, že toto strana žádala, jinak by šlo o rozhodnutí ultra petitem, což by byl důvod pro zrušení takového rozhodčího nálezu).

Možnost vydání částečného či mezitímního rozhodčího nálezu ZRŘ neupravuje. Při subsidiárním užití § 152 odst. 2 OSŘ docházím k závěru, že je-li to účelné, lze v rozhodčím řízení rozhodnout nejprve pouze o části sporu (částečný rozhodčí nález) či o jeho základu (rozhodčí nález mezitímní).

Opravu chyb umožňuje § 26 ZRŘ. Jde ovšem pouze o chyby v psaní nebo v počtech a jiné zřejmé nesprávnosti, přičemž je rozhodci či rozhodčí senát kdykoli na žádost opraví. Po usnesení o opravě chyb ZRŘ vyžaduje stejné náležitosti jako po rozhodčím nálezem. Jako spornou se jeví otázka možnosti opravy chyb samotnými rozhodci bez podnětu stran, která je částí teoretiků odmítána³³ a část jí vzhledem k analogii § 164 OSŘ připouští.³⁴

Téměř nevyužívanou možností ZRŘ je možnost přezkumu vydaného rozhodčího nálezem, pokud se na tom strany v rozhodčí smlouvě dohodnou. Ač smyslem § 27 ZRŘ je předejít situaci nemožnosti nápravy rozhodčího nálezem (který je po věcné stránce nesprávný, ale z formálního hlediska bezvadný), což je dozajista velkým přínosem, je touto možností potlačena jedna ze stěžejních výhod, pro kterou je rozhodčí řízení stranami využíváno, a to jeho rychlost. Přezkumné řízení se řídí ustanoveními ZRŘ.

8.2.1. Smír a rozhodčí nález

V rozhodčím řízení může mít smír dvojí podobu – jednak smíru „mimosoudního“ (rozuměj uzavřeného mimo rozhodčí řízení) a dále smíru uzavřeného ve formě rozhodčího nálezem jak to umožňuje § 24 odst. 1 ZRŘ.

V případě „mimosoudního“ smíru dojde k dohodě stran a následně strana žalující vezme zpět svou žalobu. Rozhodci pak vydají usnesení o zastavení řízení jak bylo popsáno výše. Nevýhodou tohoto řešení je, že dohoda stran se nestává exekučním titulem, jak je tomu v druhém případě.

V případě rozhodcovského smíru – tedy zakomponování dohody stran do výroku rozhodčího nálezem – je kruciólní podmínkou, aby výrok rozhodčího nálezem nepřekračoval rámec původní žaloby – to by jinak bylo důvodem pro zrušení rozhodčího nálezem dle § 31 písm. f) ZRŘ. V případě, že dohoda stran je širší než-li

³³ např. Rozehnalová, N.: *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 272

³⁴ např. Bělohávek, A.: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezem*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 211

původní žaloba, je nutno, aby žalující strana podala návrh na rozšíření své původní žaloby.

Rozhodcovský smír může být konečný nebo podmíněný – tzn. že smír je vázán na splnění určité podmínky a stejně jako klasický rozhodčí nález může mít podobu i částečného rozhodčího nálezu.

8.2.2. Právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu

Rozhodčí nález, který je konečným rozhodnutím (strany si tedy nesjednaly možnost přezkumu rozhodčího nálezu dle § 27 ZRŘ viz. výše či lhůta pro přezkum již marně uplynula), nabývá právní moci dnem doručení stranám. Po doručení se rozhodčí nález opatřuje doložkou o právní moci. Den doručení je zároveň i dnem nabytí vykonatelnosti. Toto je další z odlišných znaků rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu, ve kterém je zpravidla stanovena třídenní lhůta mezi nabytím právní moci a vykonatelnosti.³⁵

Zde si dovoluji zdůraznit, že otázka doručování rozhodnutí nepatří do okruhu otázek, jejichž úprava je v dispozici stran, jak konstantně uvádí Nejvyšší soud ČR ve svých rozhodnutích. Např. ve svém Usnesení sp.zn.: 20 Cdo 1592/2006 ze dne 26. 4. 2007: „*Písemné vyhotovení rozhodčích nálezů nebo usnesení se stranám doručuje postupem upraveným v § 45 a následujících OSŘ; odlišná úprava postupu při doručování dohodou stran podle § 19 odst. 1 ZRŘ není možná.*“³⁶ Vzhledem k aktuálnosti otázky doručování po novele OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb. si dovoluji se na tomto místě otázkou doručování podrobněji zabývat. Vzhledem k výše uvedenému a

³⁵ viz. § 160 OSŘ

³⁶ Další usnesení Nejvyššího soudu ČR podporující tuto konstantní judikaturu jsou např.:

Usnesení sp. zn.: 20 Cdo 2103/2007 ze dne 28.5.2009: „*Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran rozhodčího řízení (rozhodců), doručování rozhodnutí nepatří. Mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti rozhodčího nálezu ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení.*

Předmětem dohody účastníků ve smyslu § 19 odst. 1 ZRŘ nemůže být ani postup pro případ, že se účastníkovi nepodaří písemnosti podle § 45 a násl. OSŘ doručit. I v tomto případě je nezbytné se řídit ustanoveními občanského soudního řádu, která takovou situaci řeší.“

či Usnesení sp. zn.: 20 Cdo 2909/2007 ze dne 23.6.2009: „*Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být stranám doručeno postupy zakotvenými v ustanoveních občanského soudního řádu, týkajících se doručování písemností.*

Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí nepatří. Mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení.“

užití § 30 ZRŘ je nutno na doručování rozhodčích nálezů aplikovat § 158 odst. 2 OSŘ, z něhož analogický vyplývá nutnost doručení rozhodčího nálezu do vlastních rukou. Právě novela OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb. nově umožňuje náhradní doručení i u písemností určených do vlastních rukou (toto nebylo dříve možné). Nová právní úprava má tedy zásadní význam pro doručování rozhodčích nálezů a současně i pro nabytí právní moci rozhodčích nálezů. Fikce doručení může být aplikována za předpokladu doručování rozhodčího nálezu na adresu pro doručování, kterou je adresa uvedená v podání strany rozhodčímu soudu a nebo doručování na adresu vedenou dle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů jako adresa trvalého pobytu. Postup je pak dle § 49 OSŘ následující: „Nezastihl-li doručující orgán adresáta písemnosti, písemnost uloží a adresátu zanechá vhodným způsobem písemnou výzvu, aby si písemnost vyzvedl. Nelze-li zanechat výzvu v místě doručování, vrátí doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu a uvede, ve který den nebyl adresát zastížen. Odesílající soud vyvěsí na úřední desce výzvu k vyzvednutí písemnosti u soudu. Nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenu, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky.“ Podrobnější popis náhradního doručování by přesáhl rámec této práce, v případě zájmu o danou problematiku odkazuji na znění § 45 a násl. OSŘ.

Pravomocný rozhodčí nález má tytéž účinky jako rozhodnutí soudu. Vytváří tedy překážku věci rozhodnuté a je exekučním titulem. Toto je důležité pro nucený výkon rozhodčího nálezu, kdy je možno využít soudní výkon rozhodnutí či v praxi daleko častěji výkon rozhodnutí prostřednictvím exekuce.

Vydáním pravomocného rozhodčího nálezu rozhodčí řízení končí, stejně tak tímto okamžikem zaniká i funkce rozhodců.

9. Ingerence obecných soudů v rozhodčím řízení

Obecné soudy ingerují do rozhodčího řízení jednak svou funkcí pomocnou a jednak funkcí kontrolní.

Pomocná a kontrolní úloha soudu se projevuje v pomoci rozhodčímu orgánu nebo stranám rozhodčího řízení, významný je i následný dohled soudu nad průběhem a výsledkem rozhodčího řízení. V prvním případě soud provádí ty úkony, které z povahy rozhodčího řízení nemůže rozhodčí orgán provést a jejich neprovedení brání řádnému průběhu rozhodčího řízení. Ve druhém případě je účelem zásahu soudu odstranit určitou vadu rozhodčího řízení nebo vydaného rozhodčího nálezu a poskytnout pomoc straně, jejíž práva tím byla poškozena.³⁷

9.1. Pomocná funkce obecných soudů

V rámci své pomocné funkce obecné soudy rozhodují:

- o zproštění mlčenlivosti rozhodce (§ 6 odst. 2 ZRŘ)

O zproštění mlčenlivosti rozhodce o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, mohou rozhodnout strany (příčemž je nutný souhlas všech zúčastněných stran). Neudělají-li tak, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti z vážných důvodů předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště. Nemá-li rozhodce bydliště na území České republiky, rozhoduje předseda Obvodního soudu pro Prahu 1 (v případě více rozhodců s různými bydlišti bude nutné rozhodnutí více předsedů obvodních soudů). Aktivně legitimován k podání žádosti na zproštění mlčenlivosti je jednak sám rozhodce, dále kterákoli ze stran a pak i kdokoli, kdo prokáže vážný důvod pro poskytnutí informací (např. orgány činné v trestním řízení).

- o jmenování rozhodce či náhradního rozhodce (§ 9 ZRŘ)

Toto spadá na případy, kdy strana, která má jmenovat rozhodce tak neučiní do třiceti dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo nemohou-li se jmenování rozhodci ve

³⁷ Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní. 5. aktualizované a doplněné vydání doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha, 2008. str. 703

stejně lhůtě shodnout na osobě předsedajícího rozhodce či se jmenovaný rozhodce své funkce vzdá nebo nemůže činnost rozhodce vykonávat. Aktivně legitimována k podání žádosti je kterákoli ze stran či rozhodce. Věcná příslušnost je odkazem v § 41 ZRŘ stanovena dle § 9 OSŘ. Místně příslušným je dle § 43 ZRŘ soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo rozhodčí řízení, je-li toto místo v tuzemsku. V ostatních případech je místně příslušný soud, který by byl místně příslušný, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy. Mimoto k řízení podle § 9 a § 12 odst. 2 ZRŘ je dána místní příslušnost soudu podle sídla nebo bydliště navrhovatele nebo odpůrce, jestliže nelze v tuzemsku zjistit místní příslušnost soudu.

Nyní bych si dovolil polemizovat s judikátem obsaženém v usnesení Krajského soudu v Brně sp. zn.: 60 Co 125/2005 ze dne 31. 5. 2005: *„Řízení o jmenování rozhodce soudem podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. , o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, je řízením ve věci samé. K projednání návrhu na jmenování rozhodce je nutno nařídit jednání; o takovém návrhu se rozhoduje rozsudkem.“* Podle mého názoru jmenování rozhodce soudem neupravuje žádné hmotněprávní poměry, ani nezakládá žádná procesní práva či povinnosti čili se nejedná o řízení ve věci samé. Tento názor zastává i JUDr. Pavel Vrcha – soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem: *„Řízení o jmenování rozhodce soudem nepředstavuje řízení ve věci samé, nýbrž je pouze procesním důsledkem pomocné činnosti soudu, která má sloužit k tomu, aby rozhodčí spor mohl být věcně projednán a rozhodnut soudem jmenovaným rozhodcem. Soud přitom o takovém (procesním) návrhu bude rozhodovat (nemeritorním) usnesením.“*³⁸

- o vyloučení rozhodce na návrh strany (§ 12 odst. 2 ZRŘ)

Řízení o vyloučení rozhodce na návrh strany je řízením sporným a návrh má charakter zvláštní určovací žaloby podle ustanovení § 80 písm. c) OSŘ, u které však předpokladem úspěchu není prokázání naléhavého právního zájmu.³⁹ Věcná a místní příslušnost se určuje stejným postupem jako viz. výše.

³⁸ Vrcha, P.: Malá poznámka k charakteru řízení o jmenování rozhodce podle zákona o rozhodčím řízení. Soudní rozhledy, 7/2006. str. 248

³⁹ Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 97

- provádí důkazy neprovedené dobrovolně před rozhodci (§ 20 odst. 2 ZRŘ)

Jak již ze samé podstaty – dobrovolnosti – rozhodčího řízení plyne, rozhodci nejsou nadáni donucovací pravomocí, mohou tedy provádět důkazy, vyslýchat svědky, znalce i strany, jen jsou-li jim dobrovolně poskytnuty. Aby nebyla zcela paralyzována funkčnost arbitráže, umožňuje § 20 odst. 2. ZRŘ rozhodcům dožádat obecný soud k provedení procesních úkonů, které sami rozhodci nemohou provést, přičemž soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřipustný. Soud tedy nezkontroluje, zda je úkon účelný, ale pouze zda je přípustný. Věcně a místně příslušným je dle § 42 ZRŘ okresní soud, v jehož obvodu má být požadovaný úkon proveden. Pokud má být úkon proveden v cizině, je věcně a místně příslušným okresní soud, v jehož obvodu se rozhodčí řízení koná. V tomto případě samozřejmě nemohou české soudy překročit svou pravomoc (mimo území České republiky), tudíž se postupuje podle zásad právní pomoci s konkrétní zemí, v které má být úkon proveden. Náklady (např. soudní poplatek, svědecké, znalečné), které obecnému soudu vznikly provedením rozhodci dožádaných procesních úkonů, hradí soudu stálý rozhodčí soud nebo rozhodci.

- o nařízení předběžného opatření (§ 22 ZRŘ)

Pro případ, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, je dána stranám možnost před zahájením či v průběhu rozhodčího řízení podat obecnému soudu návrh na vydání předběžného opatření. Toto je velmi užitečné v případě, že má předběžné opatření směřovat i vůči třetím osobám, které jinak stojí mimo rozhodčí pravomoc. Soud bude v řízení o předběžném opatření postupovat přiměřeně dle OSŘ, především dle § 74 – 77a OSŘ. Aktivně legitimovány k podání návrhu jsou pouze strany, nikoli rozhodci. Místní a věcná příslušnost se určuje stejně jako v případě řízení o jmenování rozhodce dle § 9 ZRŘ viz. výše.

- uschovávají rozhodčí nálezy vydané v arbitráži ad hoc (§ 29 odst. 2 ZRŘ)

V tomto ustanovení plní soudy pomocnou funkci garancí přístupu k podstatným listinám rozhodčího řízení i po jeho skončení. Ustanovení se vztahuje pouze na rozhodce ad hoc, protože stále rozhodčí soudy mají povinnost uschovat rozhodčí nálezy

a listiny prokazující průběh rozhodčího řízení samy, a dále pouze na rozhodčí nálezy vydané na území České republiky.

Spíše než označení úschova, by bylo dle mého názoru více přiléhající označení archivace. Tomuto svědčí i usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 9. 1998 sp. zn. 24 Co 290/98: „*Úschova rozhodčího nálezu podle § 29 odst. 2 ZRŘ , není soudní úschovou podle § 185a a násl. OSŘ, ale v podstatě uložením spisového materiálu ve spisovně příslušného soudu. Za tuto úschovu nelze vyměřit soudní poplatek (podle položky 25 sazebníku soudních poplatků).*“

V této souvislosti je důležité zdůraznit povinnost rozhodců do třiceti dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán.

9.2. Kontrolní funkce obecných soudů

Do kontrolní funkce soudů spadá:

9.2.1. Rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu (§ 31 a násl. ZRŘ)

Obecné soudy jsou oprávněny na návrh některé ze stran přezkoumat soulad rozhodčího nálezu se zákonem a v případě některého ze zákonem stanovených důvodů jej zrušit. Návrh je třeba adresovat příslušnému soudu (soud, v jehož obvodu se rozhodčí řízení konalo, resp. v jehož obvodu byl vydán rozhodčí nález) do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá. Více k povaze institutu zrušení rozhodčího nálezu viz. z odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Cdo 2675/2007 ze dne 30.10.2009.⁴⁰

⁴⁰ „*Institut zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 ZRŘ nepředstavuje řádný ani mimořádný opravný prostředek proti rozhodčímu nálezu; formou opravného prostředku jak po stránce procesní, tak i věcné správnosti rozhodčího nálezu může být jediné přezkoumání jinými rozhodci podle § 27 ZRŘ. Účelem institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem je umožnit ještě v jiném řízení než v řízení o výkonu rozhodnutí soudní přezkoumání toho, zda byly splněny základní podmínky pro projednání a rozhodnutí věci rozhodci tedy základní podmínky pro to, aby bylo suspendováno ústavní právo domáhat se svých práv u nezávislého soudu ve smyslu ustanovení článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, na které navazuje m. j. též ústavní právo dle čl. 38 odst. 2 poslední věty LZPS. Kontrolní činnost obecných soudů připouští zákon zejména tím, že umožňuje uplatnit existenci vad, jimiž by trpělo řízení před rozhodci ad hoc i řízení před stálým rozhodčím soudem, popř. rozhodčí nález, pokud se takové vady přičítají základním zásadám, na nichž jinak spočívá samo rozhodčí řízení a rozhodování.*“

Důvody, pro které lze rozhodčí nález zrušit jsou taxativně uvedeny v § 31 ZRŘ:

a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu;

Jedná se tedy o případy nedostatku arbitrability – o té již bylo pojednáno v kapitole 5.1.

b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná nebo byla zrušena a nebo se na dohodnutou věc nevztahuje;

Pod důvody jmenované v písm. b) je nutno podřadit i případy, kdy smlouva vůbec nevznikla. Zde je nutno upozornit na § 33 ZRŘ, který stanoví, že soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c) ZRŘ, jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději do doby, než začala jednat ve věci samé.

c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl podle rozhodčí smlouvy, ani jinak, povolán k rozhodování nebo neměl způsobilost být rozhodcem;

Definice rozhodce, který nebyl dle rozhodčí smlouvy ani jinak povolán k rozhodování je jasná, o způsobilosti rozhodce blíže pojednávám v kapitole 6. Z dikce zákona jasně vyplývá, že stačí, aby se takto nezpůsobilý rozhodce zúčastnil kterékoli fáze arbitráže, aniž by se musel účastnit hlasování o věci. Nutnost vznesení námitky nejpozději před svým jednáním ve věci samé je stejná jako viz. výše.

d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců;

Toto samozřejmě přichází v úvahu pouze v případě senátního rozhodování.

e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat;

K odnětí práva na projednání věci před rozhodci může v praxi dojít nejen tím, že straně není vůbec poskytnuta možnost se řízení účastnit, ale i tím, že je

straně odňata možnost účastnit se byť jen jediného konkrétní úkonu řízení.⁴¹ V praxi je tento důvod velmi hojně využíván k pokusu využít institut rozhodčího nálezu jako opravného prostředku před obecnými soudy. Obecně se k tomuto důvodu zrušení rozhodčího nálezu vyslovil i Nejvyšší soud ČR.⁴²

f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému;

Prvním důvodem dle písm. f) je plnění, které nebylo stranami žádáno (ultra petitem), což by bylo porušení jednoho ze základních principů rozhodčího řízení. V praxi k tomuto nejčastěji dochází v případě příslušenství pohledávky, strana např. nepožaduje náklady řízení a ty jsou jí v rozhodčím nálezu přiznány.

Druhý důvod připadá jednak na případy nemožného plnění, ale především na případy, kdy se arbitráž řídí cizím právem, které může umožňovat i plnění u nás nedovolená. Řada autorů považuje za diskutabilní případy, kdy rozhodčí nález vydaný v ČR odsuzuje k plnění v České republice sice nedovolenému, ale k výkonu rozhodnutí má dojít v zahraničí, kde tento druh plnění umožněn je.⁴³ Na tomto místě bych si ještě dovolil uvést rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Cdo 2675/2007 ze dne 30.10.2009: „Rozhodčí nález nelze zrušit s odkazem na § 3 odst. 1 OZ s odůvodněním, že výkon práva na plnění podle něho přiznané odporuje dobrým mravům, a je tak podle tuzemského práva nedovolené.“

⁴¹ Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007. str. 136

⁴² z Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn.: 23 Cdo 2273/2007 ze dne 27. května 2009: „Důvod ke zrušení rozhodčího nálezu soudem upravený v § 31 písm. e) ZRŘ míří především na ochranu dodržování základních procesních práv a povinností účastníků rozhodčího řízení s ohledem na zásadu rovnosti účastníků řízení vyjádřenou v § 18 ZRŘ. I v rozhodčím řízení je třeba trvat na tom, aby účastníky navržené důkazy byly před rozhodčím soudem projednány tak, že buď budou provedeny, nebo nebudou po řádném odůvodnění připuštěny. Všechny námítky vedoucí ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. e) ZRŘ musí být nutně procesního charakteru, musí se tedy týkat postupu rozhodčího soudu při projednávání sporu, nikoli správnosti skutkových nebo právních závěrů učiněných rozhodčím soudem. Při rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu není soud oprávněn přezkoumávat napadené rozhodnutí věcně, tedy z hlediska správnosti hodnocení provedených důkazů, správnosti skutkových zjištění a následného právního posouzení věci, proto námítky dovolatele směřující ke skutkovým a právním závěrům obsaženým v rozhodčím nálezu nejsou pro rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. e) ZRŘ relevantní.“

⁴³ např. Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 306;

též Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 242;

či Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007. str. 139

g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

Jedná se tedy o odkaz na § 228 OSŘ, který umožňuje žalobu na obnovu řízení podat ve dvou případech. Prvním je existence skutečností, rozhodnutí nebo důkazů, které účastník bez své viny nemohl použít v původním řízení, pokud pro něj mohou přivodit příznivější rozhodnutí věci. Druhým je možnost provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení, pokud mohou přivodit pro účastníka příznivější rozhodnutí ve věci.

Jistou polemiku vyvolává užití § 32 odst. 1 ZRŘ: „Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem musí být podán do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá.“ v souvislosti s důvodem zrušení dle § 31 písm. g) ZRŘ – tedy z důvodů pro obnovu řízení. Kdy § 233 odst. 1 OSŘ stanoví rovněž tří měsíční lhůtu pro podání žaloby na obnovu řízení, ovšem od doby kdy se účastník dozví, že existují důvody pro obnovu řízení. Dle mého názoru je takovéto de facto zúžení možnosti využití zrušení rozhodčího nálezu příliš tvrdé, ovšem dikce zákona je jasná.

Obecný soud návrh na zrušení rozhodčího nálezu zamítne v případě, že neexistují nebo nejsou splněny důvody jeho zrušení viz. výše. V případě, že jsou dány a jsou důvodné, soud rozhodčí nálezu zruší.

Postup po zrušení rozhodčího nálezu je upraven § 34 ZRŘ následovně: „Zruší-li soud rozhodčí nálezu z důvodů uvedených v § 31 písm. a) nebo b), pokračuje k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne.“ Zde zákonodárce vycházel z předpokladu, že v těchto případech není dána pravomoc rozhodců nýbrž soudů obecných.

Zruší-li soud rozhodčí nálezu z jiného důvodu, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti. Rozhodci zúčastnění na rozhodčím nálezu, který byl zrušen, jsou z nového projednání a rozhodování věci vyloučeni. Nedohodnou-li se strany jinak, budou noví rozhodci jmenováni způsobem původně určeným v rozhodčí smlouvě nebo podpůrně podle ustanovení tohoto zákona.

9.2.2. Přezkum platnosti, existence a rozsahu rozhodčí smlouvy (§ 106 OSŘ)

Obecný soud je oprávněn v případě uplatnění námitky, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci, zkoumat, zda věc může být podle právního řádu České republiky podrobena rozhodčí smlouvě nebo zda je rozhodčí smlouva neplatná, popř. zda vůbec existuje nebo zda její projednání v řízení před rozhodci nepřesahuje rámec pravomoci přiznané rozhodčí smlouvou, a nebo zda se rozhodčí soud neodmítl věcí zabývat. Za těchto okolností je soud oprávněn danou věc i přes uplatněnou námitku rozhodčí smlouvy projednat.

9.2.3. Odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu (§ 32 odst. 2 ZRŘ)

Je nutno zdůraznit, že podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nemá odkladný účinek na vykonatelnost předmětného nálezu. Pouze na žádost povinného může soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit. Toto odložení je podmíněno hrozbou závažné újmy na straně povinného v případě výkonu rozhodčího nálezu. Příslušným soudem je soud, který rozhoduje o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

9.2.4. Zastavení výkonu rozhodnutí (§ 35 ZRŘ)

Úprava obsažená v ustanovení § 35 ZRŘ upravuje jednu z dalších možností obrany proti rozhodčímu nálezu, přičemž v případě zahraničních rozhodčích nálezů se jedná o jediný způsob obrany, a to až ve fázi po podání návrhu na výkon rozhodnutí oprávněným(...).⁴⁴

Straně, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodnutí, je dána možnost podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, i když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem.

Důvody pro zastavení stanovuje § 35 odst. 1 ZRŘ jednak přímo:

a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f);

K těmto důvodům více viz. kapitola 9.2.1.

⁴⁴ Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 262

- b) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno;

V tomto případě nebyla straně poskytnuta možnost věc před rozhodci řádně projednat dle § 31 písm. e) více viz. kapitola 9.2.1.

- c) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

Jedná se o stejný případ neposkytnutí možnosti věc před rozhodci řádně projednat dle § 31 písm. e) jako v případě výše. Pro více informací o této problematice opět odkazují na kapitolu 9.2.1.

jednak odkazem na důvody obsažené v § 268 OSŘ:

- a) výkon byl nařízen, ačkoli se rozhodčí nález nestal dosud vykonatelným;
- b) rozhodčí nález byl po nařízení výkonu zrušen nebo se stal neúčinným;
- c) zastavení výkonu navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení;
- d) výkon rozhodčího nálezu postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a § 322 OSŘ vyloučeny;
- e) průběh výkonu ukazuje, že výtěžek kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů;
- f) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267 OSŘ);
- g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl výkon rozhodnutí již proveden;
- h) výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

10. Uznání a výkon rozhodčích nálezů

Rozhodčí nález je konečným a pro strany závazným rozhodnutím sporu, které doručením nabývá účinků pravomocného soudního rozhodnutí. V případě, že není plněn dobrovolně, má vítězná strana možnost vynutit si splnění rozhodčího nálezu i proti vůli druhé strany tzv. výkonem rozhodnutí.

Důležité je v této souvislosti rozlišovat české rozhodčí nálezy (nálezy vydané na území České republiky bez ohledu na právo jímž se arbitráž při rozhodování sporu řídila) a zahraniční rozhodčí nálezy. U zahraničních rozhodčích nálezů můžeme říci, že jejich výkon (a stejně tak výkon českých rozhodčích nálezů v zahraničí) je daleko snazší, než výkon cizích soudních rozhodnutí.

Při výkonu českého rozhodčího nálezu se postupuje dle části VI. OSŘ (ZRŘ úpravu výkonu rozhodčího nálezu neupravuje) či lze výkonem pověřit soudní exekutory dle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

V případě výkonu zahraničního rozhodčího nálezu je nutné nejdříve jeho uznání. V drtivé většině případů se tak děje na základě mezinárodní smlouvy, která má přednost před českou úpravou – zpravidla podle Newyorské úmluvy, která je celosvětově nejrozšířenější úpravou mezinárodní arbitráže. V současné době je jejími signatáři více než 130 států světa. Každý z těchto států je povinen uznat rozhodčí nález jiného smluvního státu a povolit jeho výkon, ovšem nejsou vyloučeny ani dvoustranné smlouvy, např. o právní pomoci. Postup uznání je stanoven příslušnou mezinárodní smlouvou.

Není-li mezinárodní smlouvy, stačí dle § 38 ZRŘ k uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu skutečnost, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Uznání a výkon cizího nálezu jsou však dle § 39 ZRŘ odepřeny v případech, kdy:

- a) rozhodčí nález není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný;
- b) rozhodčí nález je stížen vadou uvedenou v § 31 ZRŘ;
K tomuto viz kapitola 9.2.1.
- c) rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku.

Za odporující veřejnému pořádku se v zásadě považuje takové rozhodnutí, které by svým účinkem odporovalo základním zásadám právního řádu, na nichž je nutno beze zbytku trvat, jakož i základním zásadám společenského zřízení.⁴⁵

Oprávněný žádající o uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu předloží českému soudu rozhodčí nález opatřený doložkou právní moci a rozhodčí smlouvu – vše v originálech, popř. úředně ověřených kopiích – spolu s překladem do českého jazyka.

Uznání cizího rozhodčího nálezu se nevyslovuje zvláštním rozhodnutím, pouze tím, že se k němu za podmínek viz. výše přihlédne.

⁴⁵ Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 295

11. Arbitrážní centra

11.1. Základní vymezení arbitrážních center

Zvýšené nároky na činnost rozhodců (kvantitativní a kvalitativní) prakticky – až na ojedinělé a výjimečné případy – vylučují, aby rozhodci mohli svou činnost vykonávat izolovaně jako jednotlivci působící případ od případu a zajišťující si sami vše, co je třeba pro řádný průběh rozhodčího řízení. Obdobně jako v jiných právních povoláních je třeba jejich činnost určitým způsobem organizovat a zajišťovat.⁴⁶ Takovou organizaci a administrativní zajištění poskytují rozhodcům především stálé rozhodčí soudy a dále tzv. arbitrážní centra.

Stálé rozhodčí soudy je dle ustáleného výkladu § 13 odst. 1 ZRŘ možno zakládat pouze na základě zvláštního zákona, ovšem žádný zvláštní zákon upravující obecné zřizování stálých rozhodčích soudů nebyl přijat. Za tohoto stavu má RS HK de facto monopolní postavení, co se stálých rozhodčích soudů týče (Volné zřizování stálých soudů je možné pouze při burzách, ovšem tyto stálé soudy mají pouze velmi úzkou působnost související s jejich zřízením při burze.) Zajisté můžeme spekulovat o vhodnosti tohoto monopolního postavení.

Z těchto důvodů vznikla v České republice celá řada tzv. arbitrážních center, která jsou soukromými společnostmi či občanskými sdruženími, jež se různou měrou, především administrativně, podílejí na průběhu rozhodčího řízení. Tyto společnosti mají různé názvy – rozhodčí společnost, arbitrážní centrum, sdružení rozhodců, rozhodčí institut, rozhodčí centrum. Z arbitrážních center působících v České republice jde např. o Arbitrážní a rozhodčí společnost s.r.o.; Arbitrážní centrum s.r.o.; Arbitrážní soud České republiky, o.s.; Rozhodčí institut v Praze, o.s.; Rozhodčí společností, s.r.o.; Rozhodčí společnost Praha, a.s.; Společnost rozhodců, s.r.o.; Společnost pro rozhodčí řízení, a.s.– jednací řády a procesními pravidly těchto arbitrážních center se zabývám dále v rámci této kapitoly.

Zákonná definice arbitrážního centra neexistuje, ovšem z cílů společných všem arbitrážním centrům můžeme říci, že se jedná o servisní organizaci, která po organizační

⁴⁶ Zoulík, F.: Některé problémy rozhodčího řízení. Bulletin Advokacie, 1/2007. str. 14

a administrativní stránce vykonává pro rozhodce ad hoc v zásadě stejné služby jako stálý rozhodčí soud, pokud nejsou ze zákona vyhrazeny pouze stálému rozhodčímu soudu či rozhodci jako takovému. Jedná se tedy o subjekt, který pouze pomáhá rozhodčí řízení realizovat – řízení tedy před ním není vedeno.

Jak již bylo zmíněno výše, žádná zákonná úprava rozhodčího řízení neexistuje. Je tedy důležité si při posuzování legality existence arbitrážních center odpovědět na otázku zda je rozhodčí řízení činností veřejnoprávní či soukromoprávní. Zda se tedy budeme řídit soukromoprávní zásadou „co není zakázáno je povoleno“ či veřejnoprávní „co není dovoleno, je zakázáno“. Např. Prof. K. Růžička vyslovuje názor, že: „tzv. „rozhodčí centra“ nebo tzv. „servisní pracoviště“ postrádají právní základ pro svoji existenci a svoji činnost. Jejich zřízení je v rozporu s ustanovením § 13 odst. 1 a 2 ZRŘ. Jejich činnost lze proto považovat za jednání, které ZRŘ obchází.“⁴⁷ S tímto názorem se osobně neztotožňuji. Dle mého názoru má rozhodčí řízení povahu soukromoprávní. Tento názor zastává i Ústavní soud ČR ve svém nálezu IV. ÚS 174/2002 – tento nález jsem citoval již v pasáži věnující se teoretickým koncepcím rozhodčího řízení. Jelikož dle výše zmíněného nálezu rozhodce není považován za orgán veřejné moci, neměla by se na rozhodčí řízení vztahovat ani veřejnoprávní koncepce. Existence arbitrážních center je tedy v souladu se zákonem, což ostatně dokládá i jejich nemalý počet v České republice.

Celkově můžeme říci, že arbitrážní centra vznikla z důvodu nemožnosti zakládat stálé rozhodčí soudy a jako jejich alternativa (k de facto jedinému stálému rozhodčímu soudu) mající za cíl odstranit především nedostatky typicky provázející rozhodčí řízení ad hoc, což je pro právní subjekty zvažující možnost využití arbitráže jistě pozitivním aspektem.

Jako negativum můžeme chápat překračování pravomocí arbitrážními centry, o této problematice pojednávám dále.

11.2. Role arbitrážních center v rozhodčím řízení ad hoc

Arbitrážní centrum nezasahuje do rozhodčího řízení ad hoc přímo, ale navazuje oddělené právní vztahy jednak s rozhodcem a dále se stranami sporu. V rozhodčím

⁴⁷ Růžička, K.: Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?, Bulletin advokacie, 10/2005. str. 54

řízení za účasti arbitrážního centra pak vznikají právní vztahy na třech rovinách. První je vztah mezi arbitrážním centrem a rozhodcem, druhou je vztah mezi arbitrážním centrem a stranami sporu a třetí je vztah mezi rozhodcem a stranami sporu. Vztah mezi rozhodcem a stranami sporu je upraven buďto rozhodčí smlouvou, jejím odkazem na stanovy/řád arbitrážního centra nebo zákonem – tomuto vztahu jsem se věnoval v předchozích kapitolách, tudíž se nyní zaměřím na první dva typy vztahů.

11.2.1. Vztah mezi arbitrážním centrem a rozhodcem ad hoc

Předně je třeba říci, že vztah mezi arbitrážním centrem a rozhodcem ad hoc nezasahuje do řešení sporu v rozhodčím řízení v užším slova smyslu. Rozhodci rozhodují spor sami a pouze využívají podpory od arbitrážního centra. Podporou od arbitrážního centra zpravidla rozumíme:

- Administrativní a technické zázemí, které arbitrážní centrum rozhodcům zajišťuje. Jedná se především o zajištění prostor pro konání řízení (v případě ústního jednání), pomoc při vedení spisu a zpracování spisového materiálu, zajištění technického vybavení – např. počítačů s přístupem do některé z právních databází, vedení knihy pošty, neformální kontakt se stranami sporu.
- Vypracováním pravidel řízení, kterými se strany mohou řídit a v případě delegace postupu řízení na rozhodce představují tato pro rozhodce jistě velmi cennou pomoc, jelikož řešení procesních otázek u každého případu jednotlivě by znamenalo velkou zátěž. Tato pravidla by měla zpravidla obsahovat komplexní úpravu postupu řízení.
- Zprostředkování klientely – arbitrážní centrum má zajisté větší možnosti propagace rozhodčího řízení a tím získávání nových klientů, než rozhodce sám. Rozhodci pak zpravidla figurují na seznamech rozhodců vedených arbitrážními centry, z kterých si mohou strany svého rozhodce vybrat či jej může vybrat tzv. appointing authority (o tomto viz. dále). Pro rozhodce je jistě přínosem, že se mohou plně soustředit na svou rozhodcovskou činnost a svou „reklamu“ přenechat jiným.
- Zvyšování kvalifikace rozhodců – některá arbitrážní centra pro své rozhodce pořádají přednášky či vedou knihovny s odbornou literaturou. Celkově představují bázi, kde se rozhodci mohou setkávat a předávat si své zkušenosti a poznatky.

11.2.2. Vztah arbitrážního centra ke stranám sporu

Je založen především:

- Funkcí tzv. appointing authority, což je termín používaný pro třetí osobu, která určí konkrétní/ho rozhodce. Jelikož se jedná o velmi obsáhlou problematiku, dovolil jsem si jí vyčlenit samostatnou podkapitolu.
- Možností využít vzorové rozhodčí doložky, které dávají stranám jistotu platnosti rozhodčí smlouvy. Jejich součástí bývá často odkaz na pravidla řízení / jednací řád vypracovaný arbitrážním centrem.
- Možnost použití pravidel řízení / jednacího řádu vypracovaného arbitrážním centrem, který komplexně upravuje postup rozhodčího řízení, s nímž se mají strany možnost seznámit před uzavřením rozhodčí smlouvy a již dopředu postup řízení napevno stanovit. Zde je důležité upozornit na rozdíl mezi stálými rozhodčími soudy a arbitrážními centry. Pokud se strany v rozhodčí smlouvě dohodnou na příslušnosti stálého rozhodčího soudu a nesjednají jinak, platí, že se podrobují statutům a řádům stálého rozhodčího soudu. V případě arbitrážního centra je pro aplikaci pravidel řízení arbitrážního centra nutné jejich přímé uvedení v rozhodčí smlouvě či minimálně odkaz na takováto pravidla.
- Arbitrážní centra zpravidla vypracovávají i své poplatkové řády, takže strany mají možnost dopředu se seznámit s odměnou za rozhodčí řízení, způsobem jejího výpočtu nebo splatností. Tím je stranám dána možnost zvolit si pro jejich případ „cenově přiměřené“ arbitrážní centrum.

11.2.2.1. *Appointing authority*

V současné době se funkce arbitrážních center dostala do středu zájmu především v souvislosti s funkcí tzv. appointing authority, kdy ke jmenování rozhodce je příslušné arbitrážní centrum jako takové (ono samo pak svými vnitřními předpisy určuje konkrétní postup či konkrétní osobu, která o rozhodci rozhodne) nebo je příslušným přímo určený představitel arbitrážního centra (zpravidla předseda, jednatel...).

Podnětem k současné diskuzi se stalo rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008, které se zabývá souladem rozhodčí doložky a ZRŘ. Vrchní

soud v Praze rozhodl, že: „*Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, a nebo konkrétního způsobu jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná dle § 39 občanského zákoníku pro obcházení zákona.*“

Prvním diskutabilním bodem tohoto rozhodnutí je skutečnost, že nemožnost odkazu na seznam rozhodců vedený právnickou osobou je v přímém rozporu s předchozí judikaturou např. i Nejvyššího soudu ČR, který ve svém judikátu sp. zn. 32 Cdo 2282/2008 rozhodl, že „*Dovozuje-li žalobce nutnost dohody na jmenovitě určeném rozhodci, není jeho názor správný. Strany se mohou (nikoli musí) dohodnout na určení konkrétních jmen rozhodců. Nevýhodou takové rozhodčí doložky je skutečnost, že od uzavření této doložky do vzniku sporu může uplynout delší doba a nelze vyloučit, že na straně takto jmenovaného rozhodce dojde ke změně poměrů znemožňujících výkon funkce rozhodce. Proto dochází - stejně jako v souzené věci - ve smyslu § 7 odst. 1 ZRŘ k určení mechanismu, jakým způsobem bude určitý rozhodce pro rozhodování v budoucnosti vzniklých sporů vybrán, přičemž závěr, zda se účastníci rozhodnou pro to, že jejich případné spory bude rozhodovat rozhodce (rozhodci) zapsaný v seznamu vedeného u stálých rozhodčích soudů či jiných soukromoprávních subjektů, je ponechán na dohodě stran.*“

Další, odvážím se říci, že chybou výše zmíněného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze je opomenutí faktu, že v případě, že rozhodčí smlouva neobsahuje určení rozhodce/ů, jsou tito určení postupem dle § 7 odst. 2 ZRŘ, tudíž případná neplatnost ustanovení o způsobu určení rozhodce nemůže způsobit neplatnost celé rozhodčí smlouvy. V takovém případě se pouze použije postupu určení rozhodce dle ZRŘ. Pro tento názor se vyslovuje např. i JUDr. Tomáš Pohl.⁴⁸ S tímto názorem se naopak neztotožňuje, dle mého názoru chybně, soudce Vrchního soudu v Praze JUDr. Ladislav Derka.⁴⁹

⁴⁸ Pohl, T.: Otazníky v řízení před rozhodci, pravnicaradce.ihned.cz [online]. 2010. dostupné na World Wide Web: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-43823670-otazniky-v-rizeni-pred-rozhodci> [cit. 07.06.2010]

⁴⁹ Derka, L.: Je platná rozhodčí smlouva v případě neplatného určení rozhodce (rozhodců)?, *Právní rozhledy*, 6/2010. str. 215

Další výtku k předmětnému rozhodnutí Vrchního soudu v Praze představuje názor Prof. F. Zoulíka: „Rozhodčí smlouva není smlouvou hmotněprávní, nýbrž procesní, jelikož neobsahuje žádné z plnění presumovaných v § 494 OZ, tudíž se na ni ustanovení § 39 OZ o obcházení zákona nevztahují.“⁵⁰

Celkově si myslím, že výše zmíněné rozhodnutí Vrchního soudu v Praze představuje jakýsi „exces“ oproti ustálené judikatuře i oproti znění zákona, tudíž nebude v budoucnu sloužit za „vzorový judikát“ pro rozhodování soudů v obdobných věcech.

11.2.3. Legalita praxe arbitrážních center

Nyní se pokusím na konkrétních příkladech nastínit zákonnou hranici působnosti a oprávnění arbitrážních center zejména oproti stálým rozhodčím soudům. Tato hranice je v mnohých případech dosti tenká až mlhavá.

Arbitrážní centra nemají pravomoc vydávat svým jménem rozhodčí nálezy, tuto pravomoc mají pouze rozhodci či stálé rozhodčí soudy. Sjednání pravomoci tzv. rozhodčího centra, které není stálým rozhodčím soudem, by bylo sjednáním pravomoci neexistujícího subjektu nebo subjektu, který je nadán (jako právnická osoba, bylo-li takové rozhodčí centrum zřízeno ve formě právnické osoby) právní subjektivitou, avšak není oprávněn k vedení rozhodčího řízení.⁵¹ V případě, že by rozhodčí smlouva stanovila pravomoc rozhodčího centra, jednalo by se o neplatnou rozhodčí smlouvu. Jak jsem již dříve uvedl, samotné rozhodčí řízení je vztahem pouze mezi rozhodcem a stranami sporu, kdy arbitrážní centrum zajišťuje pouze činnosti stojící mimo rozhodčí řízení (zpravidla administrativní záležitosti). Vydání rozhodčího nálezu je plně v pravomoci rozhodce. V této souvislosti bych si dovolil upozornit na § 9 odst. 1 Jednacího řádu Rozhodčí společnosti s.r.o., který je dle mého názoru na samotné hraně zákona či možná již dokonce za ní.⁵² Dle mého názoru, povinnost označit rozhodčí nálezy razítkem Společnosti, je snahou vytvořit klamné zdání, že rozhodčí nálezy de facto vydává výše zmíněná společnost.

⁵⁰ Zoulík, F.: Některé problémy rozhodčího řízení, Bulletin advokacie, 1/2007. str. 15

⁵¹ Bělohávek, A.: Rozhodčí řízení ad hoc vs. rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center, Bulletin advokacie, 10/2005. str. 56

⁵² Kdy tento stanoví: „Ve věci samé rozhoduje rozhodce nebo senát vždy rozhodčím nálezem (dále jen nálezy). Rozhodčí nálezy musí být podepsány rozhodcem a vždy opatřeny razítkem Společnosti a po nabytí právní moci i doložkou o nabytí právní moci.“ Jednací řád Rozhodčí společnosti, s. r. o. dostupný na World Wide Web: <http://www.rozhodcispolecnost.cz/rady.htm> [cit. 29.03.2010].

Dalším případem excesu z pravomocí arbitrážního centra bývá v některých případech okamžik zahájení řízení, kdy § 14 ZRŘ stanoví, že řízení je zahájeno dnem kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Řády arbitrážních center tedy nemohou stanovit tento okamžik na splnění jiné podmínky. Přesto tak některá arbitrážní centra činí, např. § 6 odst. 1 Jednacího řádu Rozhodčí společnosti, s.r.o. stanovuje: „Rozhodčí řízení je zahájeno doručením žaloby (návrhu na vydání rozhodčího nálezu) do sídla Společnosti.“⁵³ nic na tomto excesu nemění ani preambule výše zmíněného Jednacího řádu.⁵⁴ Téměř identické znění Jednacího řádu včetně velmi podobného úvodního ustanovení má též Společnost rozhodců, s.r.o..⁵⁵ Stejný exces obsahují i Jednací řády Arbitrážního soudu České republiky, o.s. a Rozhodčího institutu v Praze, o.s..⁵⁶ Na první pohled bezvadné ustanovení o zahájení rozhodčího řízení obsahuje § 7 odst. 1 Jednacího řádu Rozhodčí společnosti Praha, a.s.: „Žaloba se doručuje do sídla RSP v Praze. V den doručení žaloby je jmenován Rozhodce ze seznamu vedeným RSP a žaloba je mu předána. Tímto okamžikem je rozhodčí řízení zahájeno.“⁵⁷ Mírně diskutabilním se jeví skutečnost, že v den doručení je okamžitě jmenován příslušný rozhodce a tomu je zároveň žaloba doručena, ovšem po právní stránce je vše v pořádku.

Dalším případem překročení hranic pravomoci arbitrážního centra jsou Jednací řády některých (opětovně zmiňovaných) arbitrážních center, které stanovují povinnost rozhodců řídit se těmito řády.⁵⁸ Toto by bylo možné pouze za předpokladu, že je tato povinnost stanovena v rozhodčí smlouvě (např. odkazem na jednací řád). Není-li toto

⁵³ Jednací řád Rozhodčí společnosti, s. r. o. dostupný na World Wide Web: <http://www.rozhodcispolecnost.cz/rady.htm> [cit. 29.03.2010]

⁵⁴ „Rozhodčí společnost, s.r.o. (dále jen Společnost) zabezpečuje organizační, administrativní a technické zázemí nezávislým rozhodcům ad hoc zapsaným v seznamu rozhodců vedeném Rozhodčí společností, s.r.o., včetně doručování a přijímání veškerých poštovních zásilek.“ [cit. 29.03.2010] dostupném tamtéž

⁵⁵ Články I. a VII. Jednacího řádu Společnosti rozhodců, s.r.o. dostupném na World Wide Web: <http://www.spolecnost-rozhodcu.cz/rad.html> [cit. 29.03.2010]

⁵⁶ Dostupné na World Wide Web: <http://rozhodcidolozka.cz/media/RSASCR21102008.pdf> a http://www.rozhodciinstitut.cz/public/upload/files/Rozhodci%20institut_Jednaci%20rad%20platny%20od%2012_2005.pdf [oba cit. 29.03.2010]

⁵⁷ Dostupný na World Wide Web: http://www.rspraha.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2

⁵⁸ Opětovně se jedná o Jednací řád Rozhodčí společnosti s.r.o. a identické znění Jednacího řádu Společnosti rozhodců, s.r.o. – dostupné viz výše.

Tento exces obsahuje dále např. i § 1 Jednacího řádu Společnosti pro rozhodčí řízení, a.s. dostupný na World Wide Web: http://www.rozhodci-rizeni.cz/index.php?stranka=jednaci_rad_2009 [cit. 29.03.2010]

stranami sporu sjednáno, nemůže být rozhodce jednacím řádem arbitrážního centra vázán.

Velmi častou se ukázala „neaktuálnost“ jednacích řádů arbitrážních center, které v drtivě většině nezohledňují novelu ZRŘ zákonem č. 7/2009 Sb. – té jsem se podrobněji věnoval v podkapitole 5.2.2. Nyní uvedu pouze nové znění § 15 odst. 1 ZRŘ: „Rozhodci jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.,, Tedy pravomoc rozhodců se může odvíjet pouze od rozhodčí smlouvy. Až na jednací řády tří arbitrážních center (Arbitrážní centrum, s.r.o.; Rozhodčí institut v Praze, o.s. a Arbitrážní soud České republiky, o.s.), všechny ostatní jednací řády, z mnou vybraného vzorku obsahovaly možnost ustanovení pravomoci rozhodce písemnými projevy účastníků v již zahájeném rozhodčím řízení, ze kterých je patrná nepochybná vůle podřídit se pravomoci rozhodce, což je za současné právní úpravy možností zákonem nepřipustitelná. V této souvislosti bych rád upozornil i na § 1 odst. 2 Jednacího řádu RS HK, který výše zmíněnou neaktuálnost rovněž obsahuje. Exces z pravomoci rozhodců připomínající kauzu tzv. Bc. Sandry Svobodové obsahuje § 1 odst. 2 Jednacího řádu Rozhodčí společnost, s.r.o.: „(...)je jejich pravomoc pro daný spor založena:(...) c) nevznesením námítky nedostatku pravomoci rozhodce, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, a to nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé(...)“.⁵⁹ V tomto případě se již jedná o velmi závažné porušení ZRŘ, které v souvislosti s předchozím průzkumem jednacích řádů arbitrážních center (předmětná společnost byla vždy mezi arbitrážními centry s vadným zněním jednacího řádu) již vyvolává velmi silné pochybnosti o jakékoli solidnosti či důvěryhodnosti této společnosti.

Celkově se dá shrnout, že arbitrážní centra jsou z hlediska abstraktního ideálním (za současné nemožnosti zakládání soukromých stálých rozhodčích soudů) doplněním stálých rozhodčích soudů, ovšem výše zmíněné případy z praxe ukazují u některých arbitrážních center překračování zákonných mezí či minimálně jednání na hraně legality.

⁵⁹ Jednací řád Rozhodčí společnosti, s. r. o. dostupný na World Wide Web: <http://www.rozhodcispolecnost.cz/rady.htm> [cit. 29.03.2010]

11.3. Situace v České republice s ohledem na slovenskou úpravu arbitráže

Jak již bylo výše zmíněno, v České republice funguje de facto jediný stálý rozhodčí soud, a to RS HK, což rozhodně nemohu nazvat ideálním stavem. Tento stav je pravděpodobně dán tradičním postavením tohoto rozhodčího soudu, který se těší i vynikající mezinárodní pověsti. O tom svědčí i úspěchy na poli rozhodování sporů o doménová jména.⁶⁰

Vzhledem k dalšímu zaměření této práce si dovolím letmý exkurz do úpravy rozhodčího řízení v Slovenské republice, které upravuje zákon o rozhodcovskom konaní č. 244/2002 Z. z., ve znění pozdějších předpisů. ZRK ve svém § 12 odst. 1 umožňuje právnickým osobám na své náklady zřízovat a udržovat stálý rozhodčí soud (není potřeba žádného dalšího zákonného zmocnění jako v případě české úpravy). Zřizovatel stálého rozhodčího soudu je povinen vydat statut a jednací řád jím zřízeného stálého soudu a zveřejnit je v Obchodnom vestníku stejně jako jejich budoucí změny. Dále je povinen v Obchodnom vestníku zveřejnit zřízení či zrušení stálého rozhodčího soudu, zřízení či zrušení jeho poboček, a dále seznam rozhodců, kteří působí u daného stálého rozhodčího soudu. Vše je povinen zveřejnit do třiceti dnů od založení či změny předmětných údajů. Stálý rozhodčí soud, který výše uvedené podmínky nesplní nemůže uskutečňovat rozhodčí řízení ani vydávat rozhodčí nálezy. Novelizací zákonem č. 521/2005 Z. z. byl zaveden seznam stálých rozhodčích soudů vedený Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Ke dni 29.03.2010 bylo v tomto seznamu vedeno 73 stálých rozhodčích soudů, z nichž některé mají úzké vazby na arbitrážní centra v České republice, jak bude nastíněno níže.

Volnost zakládání stálých rozhodčí soudů a zároveň povinnost publicity předpisů stálého rozhodčího soudu dává stranám možnost kvalifikovaně vybrat mezi rozhodčími soudy. Tím vytváří větší právní jistotu a především umožňuje větší míru

⁶⁰ „Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR začal řešit mezinárodní spory o doménová jména podle pravidel Uniform Dispute Resolution Policy (UDRP) v lednu 2009. Rozhodčí soud od ledna do dubna 2009 uskutečnil pilotní projekt pouze elektronického vedení sporů, které zjednodušuje proces a šetří žalobcům i žalovaným čas a finance. Po úspěšném dokončení pilotního projektu bylo nové elektronické řešení sporů podle UDRP schváleno Boardem ICANN 21. května 2009. Rozhodčí soud se tak stal prvním sudištěm na světě, které řeší mezinárodní spory o internetová doménová jména pouze elektronicky.“
Dostupné na World Wide Web: http://www.arbcourt.cz/download/Press_Release_pilot_approval_cz.pdf
[cit. 29.03.2010]

státního dohledu nad rozhodčími soudy (případným odmítnutím registrace do seznamu stálých rozhodčích soudů). Dle mého názoru je slovenská úprava rozhodčího řízení velmi zdařilá a mohla by sloužit za případný vzor při rekonstrukci stávající české úpravy rozhodčího řízení. Dá se předpokládat, že by to vedlo k dramatickému snížení počtu arbitrážních center v České republice. Ta by se v drtivé většině transformovala na stálé rozhodčí soudy, což by vzhledem k výše uvedeným výhodám slovenské úpravy bylo veskrze pozitivní.

Možnost zřízení stálého rozhodčího soudu dle slovenské úpravy začala využívat i některá česká arbitrážní centra. Prvním způsobem využití slovenské úpravy je zřízení stálého rozhodčího soudu se sídlem na Slovensku a s pobočkou v České republice. V případě tohoto postupu je nutné, aby místo konání rozhodčího řízení bylo dle § 1 odst. 1 ZRK na území Slovenské republiky. Příkladem tohoto řešení je Európsky rozhodcovský súd zriadený pri Honesta, s.r.o. se sídlem Svetlá 1, 811 02 Bratislava, s pobočkou v Liberci, Zeyerova 560/025, Česká republika. V tomto případě již ze samotného seznamu rozhodců zveřejněného v Obchodnom vestníku⁶¹ jasně vyplývá – všichni rozhodci mají bydliště v České republice, v drtivé většině dokonce v Liberci – že rozhodčí soud bude primárně rozhodovat spory vzniklé na území České republiky.

Druhý způsob – dle mého názoru jakéhosi kočkovsa – představuje Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE (dále jen „rozhodčí soud“), který je dle § 1 svého Statutu⁶² stálým rozhodčím soudem zřízeným podle § 12 a násl. ZRK který zřídila a na svůj náklad udržuje společnost IAL SE, IČO: 44714181, se sídlem 811 06 Bratislava, Obchodná 39. Sídlem tohoto „stálého rozhodčího soudu“ je Praha 1, Štěpánská 633/49. Přičemž statut a jednací řád rozhodčího soudu vydané v souladu se slovenskou úpravou obsahují vlastně dvě úpravy, první pro Slovenskou republiku v níž rozhodčí soud vystupuje v roli stálého rozhodčího soudu a druhou pro Českou republiku – v níž má rozhodčí soud v rámci českých zákonů de facto roli klasického arbitrážního centra. Rozhodčí soud zřídil v souladu s § 12 odst. 3 písm. b) ZRK dvě pobočky a to: Rozhodčí soud České republiky, se sídlem Praha 1, Štěpánská 633/4 a Rozhodcovský súd Slovenskej republiky se sídlem Bratislava, Obchodná 39. Pobočky (sudiště) mají též charakter

⁶¹ Obchodný vestník; Ročník XVII; číslo 153A; str. 195

⁶² Statut i Jednací řád Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE byly publikovány v Obchodnom vestníku; Ročník XVII; číslo 225A; str. 274 a násl.

provozovny zřizovatele ve smyslu příslušných ustanovení českých a slovenských právních předpisů. Z tohoto důvodu byla zřejmě v České republice založena organizační složka: IAL SE, organizační složka Praha; se sídlem Praha 1, Štěpánská 633/49.

Na celkovou účelovost založení tohoto „slovenského“ stálého rozhodčího soudu můžeme usuzovat z některých ustanovení jeho Statutu⁶³, např. § 11 odst. 4: „Vedení účetnictví se řídí právními předpisy České republiky.“ či § 12 odst. 5: „Pokud je tento Statut, Jednací rád a jiné vnitřní předpisy rozhodčího soudu zveřejněn podle odstavce 1 a 2 ve více jazykových mutacích, má aplikační přednost znění zveřejněné v českém jazyce. Název Rozhodčího soudu, jakož i označení jeho poboček se též uvádějí pouze v českém jazyce.“ I v tomto případě mají všichni rozhodci výše zmíněného rozhodčího soudu doručovací adresu v České republice, a to na již několikrát zmíněné adrese ve Štěpánské 633/49 na Praze 1.

Zajímavé je, že na internetových stránkách výše zmíněného rozhodčího soudu⁶⁴ je rozcestník na dva rozhodčí subjekty, a to na výše zmíněný Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE a na IAL k.s. (dříve Rozhodčí soud České republiky k.s.). Na webových stránkách Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE se v rozporu s § 33 odst. 2 Jednacího řádu nenachází zveřejnění tohoto Jednacího řádu. Oproti tomu stránky IAL k.s. obsahují zveřejněnou komplexní úpravu postupu řízení daného arbitrážního centra. Výše uvedené je zřejmě důsledkem teprve probíhající transformace činnosti IAL k.s. na nově založený Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE, jak je prezentována na webových stránkách spol. IAL k.s.⁶⁵

Za diskutabilní považuji vedení „úřední desky“ tohoto „rozhodčího soudu“ na které bylo mimo jiné dne 18.3.2010 zveřejněno sdělení o náhradním doručení, kdy rozhodčí soud postupoval jako soud obecný dle § 40 odst. 4 in fine. Toto sdělení je přílohou č. 1 této práce. Další úvahy nad legálností této „úřední desky“ by překročily rámec této práce.

Celkově bych řekl, že roli arbitrážního centra Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE v rámci úpravy vztahující se na Českou republiku

⁶³ Statut Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE byl publikován v Obchodnom vestníku; Ročník XVII; číslo 225A; str. 274 a násl.

⁶⁴ Dostupných na World Wide Web: <http://www.rozhodcisoud.net>

⁶⁵ Dostupných na World Wide Web: http://www.rozhodcisoud.net/o_nas1.php [cit. 30.03.2010]

nikde, až na sporné vyjádření, že se jedná o stálý rozhodčí soud, nepřekračuje. Z výše uvedeného se zdá, že jediným účelem této „kočkopsí“ úpravy výše zmíněného rozhodčího soudu je možnost pyšnit se titulem „stálý rozhodčí soud“ a moci užívat označení „rozhodčí soud“ i v České republice. Ovšem zřízení stálého rozhodčího soudu se sídlem v České republice, byť slovenskou společností, považují za více než diskutabilní.

Otázka legality výše uvedených jednání především z hlediska obcházení zákona⁶⁶ nebyla zatím judikaturou soudů vůbec řešena a případné budoucí soudní rozhodnutí v dané věci bude jistě velmi zajímavé. Z pohledu rozhodčího řízení v České republice se domnívám, že tato problematická praxe ještě více zhorší již tak dosti pošramocenou pověst rozhodčího řízení u nás.

⁶⁶ Ústavní soud ČR ve svém usnesení sp. zn. II. ÚS 119/2001 definoval obcházení zákona takto: „Obcházení zákona spočívá ve vyloučení závazného pravidla záměrným použitím prostředku, který sám o sobě není zákonem zakázaný, v důsledku čehož se uvedený stav stane z hlediska pozitivního práva nenapadnutelným. Jednání in fraudem legis představuje postup, kdy se někdo chová podle práva, ale tak, aby záměrně dosáhl výsledku právní normou nepředvídaného a nežádoucího.“

12. Závěr

Cílem této práce bylo osvětlit institut rozhodčího řízení v českém právním řádu, jeho teoretická východiska, zákonné požadavky na jeho konání a průběh, ingerenci obecných soudů do rozhodčího řízení a především zaměřeni se na aktuální otázku tzv. arbitrážních center, legalitu jejich existence i zákonnost jejich úkonů v praxi, jakož i na možnost jejich nové právní úpravy.

V posledních letech jsme mohli zaznamenat masivní rozvoj rozhodčího řízení, bohužel velmi často pouze kvantitativní nikoli kvalitativní. Tento rozvoj je dán jak výhodami rozhodčího řízení, jak jsem o nich pojednal v této práci, tak především zaváděním tzv. formulářových rozhodčích doložek. Jedná se o postup dosti sporný především v případě spotřebitelských smluv, kdy je taková rozhodčí doložka součástí adhezní smlouvy či je použito odkazu na obchodní podmínky. Krom rozsáhlých diskuzí de lege ferenda vedených odbornou i laickou veřejností na téma zákonnosti či oprávněnosti rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách, byla v (dnes již minulé) Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR připravena novela ZRŘ.

Tato novela zdárně prošla prvním i druhým čtením v poslanecké sněmovně a poslanci ji měli včetně pozměňovacího návrhu na pořadu jednání 78. schůze (od 13.4.2010 14 h do 16.4.2010 14 h), ovšem vzhledem k blížícím se volbám k jejímu projednání již nedošlo. Tato novela měla za cíl omezit arbitrabilitu právě ve věcech spotřebitelských vložení odst. 3 do § 1 ZRŘ, ve znění: „Tohoto zákona nelze užít k řešení sporů vzniklých ze smluv o spotřebitelském úvěru a ze smluv o úvěru ze stavebního spoření podle zvláštních zákonů.“ K tomuto návrhu zákona byl přijat jeden pozměňovací návrh, s pozměněným zněním § 1 odst. 3 ZRŘ: „Tohoto zákona lze užít k řešení sporů vzniklých ze spotřebitelských smluv, ze smluv o spotřebitelském úvěru, ze smluv o úvěru ze stavebního spoření, ze smluv o hypotečním úvěru, ze smluv o penzijním připojištění a ze smluv o životním pojištění podle zvláštních zákonů jen tehdy, jestliže se strany ve smlouvě o rozhodci, uzavřené po vzniku sporu mezi nimi, dohodly, že o majetkových sporech mezi nimi má rozhodovat stálý rozhodčí soud (§ 13).“

Dle mého názoru právě znění pozměňovacího návrhu výše zmíněné novely by bylo vcelku vhodnou alternativou úpravy rozhodčího řízení v ČR. Bylo by tomu tak z důvodu dostatečné ochrany spotřebitelů (a dalších viz. výše) a zároveň ponecháním možnosti zvolit si – v případě, že se na tom strany po vzniku sporu dohodnou – pro řešení sporu arbitráž. Jako nevýhodu tohoto řešení vidím omezení možnosti vést rozhodčí řízení pouze na řízení před stálým rozhodčím soudem, kterým je za současné situace de facto pouze RS HK. Osobně bych byl více nakloněn vypuštění tohoto požadavku či bych spojil tuto novelu se současným přijetím zákona, který by umožňoval zřizovat i tzv. soukromé stálé rozhodčí soudy, více viz. níže.

Naproti tomu proti původnímu znění návrhu novely ZRŘ bych si dovilil vystoupit. Vede mě k tomu především skutečnost, že úplné vyloučení arbitrability spotřebitelských sporů by vedlo k přesunu celé této agendy na obecné soudy. Ze statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR víme, že v roce 2008 bylo pravomocně skončeno 313.457 věcí. Střízlivé odhady tvrdí, že je v rozhodčím řízení rozhodováno ročně cca 100.000 věcí, méně střízlivé 200.000 až 300.000 věcí.⁶⁷ Co by takový nárůst nápadů pro již tak přetížené české soudnictví znamenal, není třeba dále vysvětlovat.

Právě nemožnost zakládat soukromé stálé rozhodčí soudy vede ke vzniku celé řady tzv. arbitrážních center, která ač zákonem neupravená představují jedinou, a to poněkud omezenou, alternativu RS HK. Ve své práci jsem zdůvodnil legálnost existence arbitrážních center a zároveň jsem nastínil zákonné hranice jejich působnosti. Ovšem jak jsem ukázal na příkladech z praxe, tyto zákonné mantinely jsou některými arbitrážními centry ve značné míře překračovány. Celkově si myslím, že by mělo být umožněno zakládat soukromé rozhodčí soudy, a to buď na principu registračním či povolovacím, což by umožnilo alespoň částečný dohled nad těmito institucemi a zároveň by potlačilo funkci arbitrážních center jako jediné alternativy k RS HK. V této souvislosti jsem shledal za zajímavou úpravu zakládání rozhodčích soudů ve Slovenské republice, a to i vzhledem k jejímu „přesahu do ČR“ vlivem sporné praxe zakládání poboček slovenských rozhodčích soudů v ČR. Podrobné pojednání o této úpravě by již značně překročilo rámec diplomové práce, a tak jsem se této problematice věnoval jen v hrubých rysech.

⁶⁷ Číselné údaje a odhady převzaty z: Sokol, T.: Ještě k rozhodčím doložkám. epravo.cz [online]. 2010 dostupné na World Wide Web: <http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html?mail> [cit. 08.06.2010]

Na závěr své práce bych chtěl připomenout, že i přes všechny výhody a nevýhody rozhodčího řízení jako takového i jeho právní úpravy v ČR, praxi zakládání arbitrážních center, jak o nich pojednává tato práce, zůstává základním garantem subjektivních práv stát, ten tuto povinnost plní skrze moc soudní – tedy skrze obecné soudy. Toto je zakotveno v Listině základních práv a svobod, publikované usnesením České národní rady č. 2/1993 Sb., v jejím článku 36 odst. 1: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“

Seznam zkratek

OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
RS HK	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
ZRK	Zákon č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konání, ve znění pozdějších předpisů
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Použitá literatura

Knižní prameny

Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004

Bělohlávek, A.: Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008

Forejt, A.: Řešení sporů v rozhodčím řízení. Praha: Prospektrum Praha, 1995

Klein, B., Doleček, M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007

Mothejzíková, J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. Praha: C. H. Beck, 1996

Raban, P.: Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a v zahraničí. Praha: C. H. Beck, 2004

Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008

Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005

Schelle, K., Schellová, I.: Alternativní způsoby řešení obchodních sporů. Ostrava: KEY Publishing, 2006

Schelle, K., Schellová, I.: Rozhodčí řízení – historie, současnost, perspektivy. Praha: EUROLEX Bohemia, 2002

Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, 5. aktualizované a doplněné vydání doplněné o předpisy evropského práva, Praha: Linde Praha, 2008

Články v odborných periodících

Bělohlávek, A.: Rozhodčí řízení ad hoc vs. rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. Bulletin advokacie, 10/2005

Bělohlávek, A., Pezl, T.: Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. Právní rozhledy, 7/2004

Bělohlávek, A.: Vznik rozhodčí smlouvy a oprávnění rozhodců. Právní zpravodaj, 7/2005

Derka, L.: Je platná rozhodčí smlouva v případě neplatného určení rozhodce (rozhodců)? Právní rozhledy, 6/2010. str. 215

Lisse, L.: K požadavkům na výkon funkce rozhodce a liberalizace rozhodčího soudnictví. Právní rozhledy, 6/2006

Pecha, R.: K právní povaze rozhodčích nálezů. Bulletin advokacie, 5/2003

Raban, P.: K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie, 1/2003

Raban p.: K otázce vzájemného působení zahájení soudního a rozhodčího řízení. Soudní rozhledy, 1/2007

Růžička, K.: Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?. Bulletin advokacie, 10/2005

Růžička, K.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 5/2003

Slováček, D.: Ochrana spotřebitele a rozhodčí doložky. Bulletin advokacie, 7/2009

Vojtek, P.: Přehled rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR neschválených v roce 2008 do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Soudní rozhledy, 2/2009

Zoulík, F.: Některé problémy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 1/2007

Žíla, M.: Doručování rozhodčích nálezů po novele OSŘ, náhradní doručení a posouzení neúčinnosti doručení rozhodčího nálezu. Bulletin advokacie, 12/2009

Elektronické prameny

<http://www.arbcourt.cz>

<http://www.arbitrazni-centrum.cz>

<http://www.justice.gov.sk>

<http://www.rozhodci-rizeni.cz>

<http://www.rozhodciinstitut.cz>

<http://www.rozhodcidolozka.cz>

<http://www.rozhodcisoud.net>

<http://www.rozhodcispolecnost.cz>

<http://www.rozhodcispolecnost.eu>

<http://www.rspraha.cz>

<http://www.spolecnost-rozhodcu.cz>

Palla, T.: Zneužívání rozhodčích doložek – stále nevyřešený problém. epravo.cz [online]. <http://www.epravo.cz/top/clanky/zneuzivani-rozhodcich-dolozek-stale-nyvyreseny-problem-60076.html>

Pohl, T.: Otazníky v řízení před rozhodci. pravniciradce.ihned.cz [online]. <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-43823670-otazniky-v-rizeni-pred-rozhodci>

Smolík, P.: Rozhodčí řízení bez souhlasu strany? Neexistuje!. České noviny [online]. 2005 http://www.ceskenoviny.cz/prilohy/paragrafy/index_view.php?id=130631

Sokol, T.: Ještě k rozhodčím doložkám. epravo.cz [online]. <http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html?mail>

Žíla, M.: Rozhodčí doložky sjednané ve prospěch servisních organizací pro rozhodce ve světle rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008. epravo.cz [online]. <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-sjednane-ve-prospech-servisnich-organizaci-pro-rozhodce-ve-svetle-rozsudku-vrchniho-soudu-v-praze-sp-zn-12-cmo-4962008-60447.html>

Seznam příloh

Příloha č. 1 :

Sdělení Rozhodce JUDr. Luďka Lisse, Ph.D. LL.M., zapsaného v seznamu rozhodců Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE, se sídlem 811 06 Bratislava, Obchodná 39, doručovací centrum Praha 1, Štěpánská 633/49 sp.zn.: **Rc 9/2010 ze dne 18.3.2010**

Resumé

Arbitration procedure in the Czech Republic

The purpose of my thesis is to analyse arbitration procedure (= arbitration) in the Czech Republic. The reason for my research was my interest in continuously growing number of arbitrations in the Czech Republic and a desire to clarify the causes of this increase.

The thesis is composed of twelve chapters, each of them is dealing with different aspects of arbitration procedure. Chapter One is introductory and briefly defines the structure of my thesis.

Chapter Two globally explores history and development of arbitration from ancient times till nowadays.

Chapter Three is subdivided into four parts and deals with basic characteristics of arbitration. Part One describes the term „arbitration“. Part Two examines relevant Czech legislation. Part Three called Legal nature of arbitration is subdivided into five subparts. First deals with Contractual theory, second with Jurisdictional theory, third with Mixed theory, fourth with Autonomous theory and last one explains Nature of arbitration with respect to adjudication of Czech Constitutional court. Part Four focuses on categories of arbitration procedure and compares them from the point of their advantages and disadvantages. Therefore this part consists of two subparts. Subpart One explains Institutional arbitration procedure and enumerate permanent courts of arbitration in the Czech Republic. Subpart Two describes arbitration „ad hoc“.

Chapter Four concentrates on advantages and disadvantages of arbitration procedure in comparison with judicial proceedings. Part One describes its advantages and Part Two looks at it's disadvantages contrary to classical judiciary.

Statutory prerequisites for arbitration are analyzed in Chapter Five in its parts Arbitrability and Arbitration contract. Second part has two subparts. First subpart is called Definition of arbitration contract and its types and second is called Requirements of arbitration contract.

Chapter Six is focused on Arbitrators. Therefore its parts explicate Requirements for an office of an arbitrator, Appointment of an arbitrator, Termination of an office of an arbitrator and Responsibility of an arbitrator.

Chapter Seven concerned with Beginning and course of an arbitration which corresponds to the division into two parts: Beginning of an arbitration and Course of an arbitration. Second part has one subpart which illustrates Procedural rules of arbitration.

Previous chapter leads us to Decisions in arbitration procedure which is a topic of Chapter Eight. This chapter describes in its two parts two types of decisions in arbitration – Resolution and Arbitration award. Part dealing with Arbitration award has two subparts. First refers to the possibility of Arbitration settlement and second describes Legal force and enforceability of an arbitration award.

Chapter Nine examines Involvement of general courts in arbitration procedure. This involvement has dual role - Auxiliary function and Supervisory function.

Chapter Ten focus on Recognition and enforcement of an Arbitration award, which is getting into legal force on delivery to the disputed parties and is enforceable at the same time.

Chapter Eleven is the most extensive chapter of my thesis. It is so because it deals with tricky topic of so called Arbitration centres, which are not regulated by law. This chapter is divided into three parts – Basic definition of arbitration centres; Role of arbitration centers in arbitration ad hoc and Situation in the Czech Republic with regard to Slovak legislation.

Conclusions are drawn in Chapter Twelve. I suggest that an amendment of Arbitration Act No. 216/1994 coll. of Laws, to protect consumers and a new legislation allowing the establishment of private permanent arbitration court should be passed. At the end of my thesis I stress that the fundamental protection of the rights and obligations is primarily guaranteed by the State through the judiciary.

Rozhodčí řízení	-	Arbitration procedure
Arbitráž	-	Arbitration
Arbitrážní centrum	-	Arbitration centre

VYVĚŠENO DNE: 18.3.2010
SEJMUTO DNE:

Rc 9/2010

Rozhodce JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M., zapsaný v seznamu rozhodců Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE, se sídlem 811 06 Bratislava, Obchodná 39, doručovací centrum Praha 1, Štěpánská 633/49

Sdělení

pro vyvěšení na úřední desce soudu (rozhodce) podle § 49 odst. 4 o.s.ř.

Adresát:

Luděk Ryšavý, [REDACTED], bytem Krinitova 973, Rakovník

Adresa, na níž má být písemnost doručena:

bytem Krinitova 973, Rakovník, 269 01

Rozhodce, který písemnost odevzdal k doručení:

Rozhodce JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M., zapsaný v seznamu rozhodců Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE, se sídlem 811 06 Bratislava, Obchodná 39, doručovací centrum Praha 1, Štěpánská 633/49

Doručovaná písemnost: Rozhodčí nález Rc 9/2010-05 ze dne 3.3.2010

Protože adresát nebyl při doručování písemnosti soudu (rozhodce) zastižen a protože písemnost soudu (rozhodce) nebylo možné odevzdat ani osobě, která by byla oprávněna ji přijmout, byla písemnost rozhodce uložena. Jelikož si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí (5.3.2010), nevyzvedl, považuje se podle zákona desátý den této lhůty za den doručení. Jelikož po uplynutí této lhůty nebylo možné písemnost vhodit do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, byla vrácena odesílajícímu rozhodci.

Uloženou zásilku si můžete vyzvednout v době

pondělí až pátek 9.30 - 12.00, 14.00 - 17.30

v sídle Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE

Štěpánská 633/49, Praha 1, PSČ 110 00, které je doručovacím místem každého z rozhodců zapsaného na jeho seznamu.

Vezměte si s sebou občanský průkaz nebo jiný doklad totožnosti.

Doručovací orgán: Česká pošta, s.p.

Jméno a příjmení doručovatele: Jan Mrázek, Eva Růžičková

Datum 18.3.2010

Podpis doručovatele